

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Rätt att väja

Samhällsinformation för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Rätt att välja

Samhällsinformation för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja

Förord

Ungdomsstyrelsen har i uppdrag av regeringen att genomföra insatser som kan förebygga och förhindra att unga mellan 13 och 25 år blir gifta mot sin vilja (IJ 2010/750/UF). I *Rätt att välja* beskriver vi vilken information som finns tillgänglig för unga, föräldrar och personer som i sin yrkesroll möter unga som är utsatta eller riskerar att utsättas. Vi beskriver också övergripande vilken information som behövs till respektive målgrupp samt vilka behoven av framtida insatser är.

Delrapporten har skrivits av Emma Welander och Jonah Nylund som arbetar på enheten för Nationell och kommunal ungdomspolitik. Ungdomsstyrelsen har även samarbetat med en arbetsgrupp där Juno Blom från Länsstyrelsen i Östergötland, Hanna Linell forskare, vid Stockholms universitet och Åsa Sandler, redaktör på Ungdomsmottagningen på internet, UMO.se medverkat. Vi vill framföra ett varmt tack till alla som har bidragit till rapportens genomförande och speciellt till de unga som delade med sig av sina livsberättelser och tankar om information.

Innehåll

Inledning	5
1 Hur vi genomfört uppdraget	6
1.1 En arbetsgrupp om information.....	6
1.2 Målgrupperna.....	7
1.3 Sökning på Google.....	8
1.4 Intervjuer med unga	9
1.5 Konkreta insatser så här långt – Ungdomsstyrelsens informationsinsatser hittills	9
2 Bakgrund	11
2.1 Ungas villkor.....	11
2.2 Hedersnormer och giftermål mot den egna viljan.....	13
2.3 En heterogen målgrupp	14
2.4 Information och dess betydelse	15
3 Vilken information ska unga få?.....	16
3.1 Några röster om information	16
3.2 Ungdomsstyrelsens bedömning av vilken information unga behöver.....	18
4 Information till föräldrar	19
4.1 Samhällets ansvar gentemot föräldrar	20
4.2 Vikten av information till föräldrar	21
4.3 Ungdomsstyrelsens bedömning av vilken information föräldrar behöver	22
5 Vilken information finns egentligen?.....	23
5.1 Vår sökning på internet	23
5.1.1 Resultatet av de generella internetsökningarna	24
5.2 Sökning på tre myndigheters hemsidor	25
5.3 Workshop om information	26
5.4 Bristande kunskap och information hos myndigheter.....	26
6 Vad händer framöver och vad mer behöver göras?.....	28
6.1 Detta avser Ungdomsstyrelsen göra inom ramen för uppdraget	28
6.1.1 Informationsmaterial till unga.....	28
6.1.2 Förstudie om en hemsida.....	28
6.1.3 Informationsinsatser i samverkan med myndigheter	29
6.1.4 Utbildningar.....	29
6.1.5 Fortsatt belysa föräldrar	29
6.2 Förslag på ytterligare insatser	30
6.2.1 En hemsida som samlar information om att bli gift mot sin vilja.....	30
7 Källförteckning	31
BILAGA 1.....	33
Sökningar på Google.....	33
BILAGA 2.....	36
Sökningar på myndigheter	36
BILAGA 3.....	45
Användbarhet på internet	45
BILAGA 4.....	47
UMO:s brev till ungdomsmottagningar.	47
BILAGA 5.....	51
Rädd för att bli tvingad att gifta sig – UMO:s text.....	51

Inledning

Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (IJ2010/750/UF). Uppdraget består av fyra delar: att etablera ett myndighetsnätverk, utarbeta information till relevanta målgrupper, kartlägga förutsättningarna för långsiktigt förebyggande arbete och behov av metodutveckling samt utbildningsinsatser riktade till anställda inom myndigheter och på kommuner. I rapporten *Gift mot sin vilja* framkom att många saknar kunskap om att unga blir gifta mot sin vilja och om hur de kan hjälpa och stödja de unga som är utsatta eller riskerar att utsättas. Flera myndigheter saknar metoder, rutiner och riktlinjer för att kunna arbeta förebyggande och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. För att komma till rätta med den problematiken behövs insatser på flera områden.

I den här rapporten redovisas den del av regeringsuppdraget som handlar om att utarbeta information till relevanta målgrupper. Enligt uppdraget ska Ungdomsstyrelsen utarbeta och sprida information till olika målgrupper samt föreslå hur informationen på bästa sätt kan nå dem. Informationen ska vara riktad till unga, föräldrar och till personer på myndigheter samt i kommuner. Ungdomsstyrelsen ska också sprida information om hur de barn och unga som är utsatta kan gå tillväga för att få hjälp och stöd från myndigheter. Enligt regeringsbeslutet ska uppdraget redovisas i form av en skriftlig delrapport senast den 1 september år 2010. Hur Ungdomsstyrelsen har genomfört uppdraget och vilka förslag vi har kommit fram till redovisas här.

1 Hur vi genomfört uppdraget

Som underlag för den delrapport kring information till relevanta målgrupper som Ungdomsstyrelsen ska rapportera till regeringen har myndigheten valt att göra en informationskartläggning. Ungdomsstyrelsen har dessutom spridit information till ett antal aktörer.

I regeringsbeslutet listas följande målgrupper för uppdraget:

- Unga mellan 13 och 25 år som riskerar att tvingas in i äktenskap,
- eller som blir tvingade in i äktenskap,
- föräldrar som tvingar sina barn att gifta sig,
- samt personal inom statliga, kommunala och ideella verksamheter som har unga som målgrupp.

De myndigheterna som identifieras som centrala i arbetet är Länsstyrelserna, Statens skolverk, Socialstyrelsen, Skatteverket, Rikspolisstyrelsen, Brottsoffermyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Statens Folkhälsoinstitut och Migrationsverket.

För att ta reda på vilken information som finns i dag har Ungdomsstyrelsen bland annat gjort sökningar på internet. Det är förstås inte möjligt att ge en komplett bild av vilken information som finns i dagsläget enbart utifrån en kartläggning av information på internet. Men det ger en fingervisning om vilken samhällsinformation som finns tillgänglig via internet.

Ungdomsstyrelsen fick uppdraget den 22 april vilket innebär att det har funnits relativt lite tid för att genomföra uppdraget. Därför har vi behövt göra relativt snäva avgränsningar. I den här rapporten beskriver myndigheten vilket arbete vi genomfört på informationsområdet hittills, vad vi har för avsikt att göra fram till att uppdraget slutrapporteras samt vilka ytterligare insatser som vi menar är nödvändiga för att säkerställa att relevant information finns tillgänglig och kan spridas framöver.

1.1 En arbetsgrupp om information

Som ett stöd i arbetet har Ungdomsstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp där representanter för ungdomsmottagningen på internet, UMO.se, Länsstyrelsen i Östergötland och en forskare från Stockholms Universitet ingår. Syftet med gruppen var att samla in synpunkter på vilken information som är relevant för unga, anställda på myndigheter och i kommuner samt föräldrar. Ungdomsmottagningen på internet har erfarenhet av att arbeta med information riktad till målgruppen unga, Länsstyrelsen i Östergötland har ett nationellt uppdrag för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck, forskarens fält är sociala barnavårdsutredningar gällande flickor som lever i en hedersrelaterad kontext.

1.2 Målgrupperna

När vi talar om information till målgruppen unga har vi valt att avgränsa det till att omfatta lättillgänglig information om ungas rättigheter och om var i samhället de kan vända sig för att få hjälp om de är rädda för att bli gifter mot sin vilja. Information genom samhällets ordinarie kanaler står i fokus.

Av uppdraget framgår det att informationen som Ungdomsstyrelsen förväntas sprida framförallt ska handla om att äktenskap mot någons vilja inte är förenligt med den svenska rättsordningen och beskriva hur unga kan gå tillväga för att få stöd och hjälp av myndigheter. Eftersom innehållet i informationen som ska spridas delvis är fördefinierad har Ungdomsstyrelsen fokuserat på följande frågor i kartläggningen:

- Vilken information finns i dag?
- På vilket sätt kan information spridas?

Ungdomsstyrelsen har gjort en sökning på Google för att se vilken samhällsinformation riktad till unga som har blivit eller som riskerar ett giftermål mot den egna viljan som finns på internet. Sökningen gjordes på orden: äktenskap, tvångsäktenskap, barnäktenskap, gift med tvång, gift mot sin vilja och hedersrelaterat våld. Vi letade efter information om var unga kan vända sig för att få hjälp från samhället eller om vilket stöd de har rätt till.

I dag finns ingen information om giftermål mot den egna viljan riktad till föräldrar. Inte heller några tydliga aktörer som arbetar med föräldrar som målgrupp på detta område. Det har inte varit möjligt att inom ramen för den här delen av uppdraget göra fördjupade undersökningar om vad som finns idag och inte heller om vilken information som är relevant att sprida. När det gäller information till målgruppen föräldrar diskuterar vi utifrån två frågeställningar:

- Till vilka målgrupper kan informationen spridas?
- På vilket sätt kan informationen spridas?

När det gäller målgruppen myndigheter försöker vi beskriva vilken information de har idag. Vi tittar främst på vilken information som finns riktad till personal i myndigheternas målgrupper.

Med den tid som vi har haft till vårt förfogande har det inte varit möjligt att göra en kartläggning som omfattar samtliga myndigheter som identifierats i uppdraget. Vi har därför gjort ett urval. Vi har valt att undersöka Skolverkets, Socialstyrelsens och Rikspolisstyrelsens information närmre. Det har vi gjort eftersom de har ett stöd-, tillsyns eller uppföljningsansvar gentemot centrala eller lokala förvaltningar där det arbetar personalgrupper som möter unga i sin vardag. Det är personal i skolan, inom socialtjänsten och anställda hos polisen. Anställda i skolan och på socialtjänsten kan vara nyckelpersoner för unga.

När det gäller information riktad till personal har vi sökt efter metodmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck som innehåller information om giftermål mot den egna viljan. Ett urval av träffarna som kommer upp på de aktuella sökorden finns dokumenterade i en bifogad bilaga. En sökning på myndigheters hemsidor är inte en heltäckande sökning och därför svår att använda som ett säkert mått på om det finns relevant information. Information kan finnas i andra former än elektroniskt och det kan vara så att myndigheter väljer att inte sprida sin information via sina publika hemsidor. Polisen har exempelvis ett intranät.

Vi undersöker också om respektive myndighet har information som är riktad till unga på sin hemsida. Det har vi gjort genom att göra sökningar på orden: äktenskap, tvångsäktenskap, barnäktenskap, gift mot sin vilja och hedersrelaterat våld. Vi har dock inte haft möjlighet att mäta om det finns information riktad till föräldrar utifrån sökningarna på internet.

Ungdomsstyrelsen höll också i en workshop med myndighetsrepresentanterna i det nybildade nätverk som Ungdomsstyrelsen är värd för. På workshopen fick myndigheterna komma med synpunkter på vilken information de önskade från Ungdomsstyrelsen på kort sikt. Det var en informell idédiskussion där representanter från Socialstyrelsen, Polisen, Skolverket, Migrationsverket, Skatteverket, Brottsoffermyndigheten och Länsstyrelsen i Östergötland medverkade. Ett flertal av de myndighetsrepresentanter som var med på workshopen hade dessutom fått en enkät som bland annat handlade om vilken information som fanns tillgänglig på deras intranät. Kunskap från workshopen och enkäten kommer att användas i Ungdomsstyrelsens fortsatta arbete.

1.3 Sökning på Google

Vi har som en del av vårt kartläggningsarbete gjort sökningar på internet kring vilken information som finns tillgänglig. Avsikten var att ringa in vägledande information om giftermål mot den egna viljan riktad till unga och till vuxna som möter dessa unga i sitt arbete. Vi sökte framförallt efter information om var unga kan få hjälp och om vilket stöd de har rätt till. Ett annat spår var vilken vägledning som finns till personal som i sitt möter unga som riskerar ett giftermål mot den egna viljan i sitt arbete.

I våra sökningar på internet har vi valt att använda oss av sökmotorn Google. Resultatet av sökningarna finns samlade i bilaga 1. Anledningen till att vi valde just Google är att det är en av de mer etablerade sökmotorerna idag.

Ungdomsstyrelsen valde att dokumentera de fem första träffarna på Google. Information om användbarhet på internet är under ständig förändring. Eftersom de flesta som publicerar saker på internet vill hamna högst upp vid en sökning i en sökmotor förändras exempelvis Googles kriterier för vad som hamnar högst upp i träfflistan. För att en intressent för en enskild webbplats inte lätt ska kunna påverka placeringen i träfflistan när det gäller ett visst ord tar Google och andra sökmotorer inte enbart hänsyn till hur ofta någon söker på ett speciellt ord eller hur ofta det förekommer på en sida. Google registrerar även hur många sajter som länkar till en viss sida och om dessa sidor har

information som är relevant för sökordet. Många sidor med relevant innehåll som länkar till webbplatsen påverkar i dagsläget sidans placering vid en sökning i större utsträckning. Sökmotorer viktas också en del webbplatser manuellt och till exempel sökresultat från Wikipedia kommer mycket högt på träfflistan på Google.¹ En sökning på Google är inte ett exakt mått men eftersom sökmotorn har många användare kan undersökningen vara en fingervisning om vilken samhällsinformation som en ung person eller vuxna som arbetar professionellt med unga möts av vid en snabb sökning på internet. Vi har inte tagit hänsyn till länkar. Information kan ha uppdaterats sedan Ungdomsstyrelsen gjorde sökningarna.

1.4 Intervjuer med unga

Ungdomsstyrelsen har även intervjuat några ungdomar om vilken information de tycker att unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja ska få. Syftet med intervjuerna har inte varit att ta fram ett generaliserbart underlag utan att ge exempel på hur unga tycker och tänker kring frågorna. Vi använder inte intervjuerna som underlag för några slutsatser utan enbart som uttryck för personernas egna erfarenheter. I några fall får intervjupersonernas åsikter illustrera slutsatser som vi kommit fram till på andra sätt.

1.5 Konkreta insatser så här långt – Ungdomsstyrelsens informationsinsatser hittills

Ungdomsstyrelsen har som tidigare nämnts knutit en arbetsgrupp till sig för att få stöd i arbetet med att ta fram och sprida information. I arbetsgruppen ingår representanter för ungdomsmottagningen på internet, UMO.se, Länsstyrelsen i Östergötland och en forskare från Stockholms Universitet. Syftet med gruppen är att samla in synpunkter på vilken information som är relevant för unga, anställda på myndigheter och i kommuner samt föräldrar. Ungdomsmottagningen på internet har erfarenhet av att arbeta med information riktad till målgruppen unga, Länsstyrelsen i Östergötland har ett nationellt uppdrag för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck, forskarens fält är sociala barnavårdsutredningar gällande flickor som lever i en hedersrelaterad kontext.

Ungdomsstyrelsen har också haft möten med aktörer som bedömts vara relevanta för uppdraget. Efter att Ungdomsstyrelsen besökt UMO.se valde de att publicera en text som heter *Rädd att bli tvingad att gifta sig*. Texten finns bifogad som bilaga. Eftersom sommaren är en period när unga kan riskera att bli gifta mot sin vilja i utlandet valde UMO.se i samråd med Ungdomsstyrelsen att tidigarelägga ett redaktionsråd som skulle ha skett först till hösten för att kunna publicera artikeln där det framgår var unga kan vända sig om de är oroliga för att bli gifta mot sin vilja. En representant från Ungdomsstyrelsens arbetsgrupp fungerade som extern faktagranskare. Ungdomsstyrelsen har intervjuat några ungdomar inom ramen för informationskartläggningen.

¹ Källor: Magnus Nilsson webbmaster på Ungdomsstyrelsen och Andreas Melin, användbarhetsexpert på Ungdomsmottagningen på internet.

Efter mötet med Ungdomsstyrelsen valde UMO.se även att informera om giftermål mot den egna viljan i sitt riktade utskick som gick ut till ungdomsmottagningar i Sverige inför sommaren. I det utskicket publicerades Utrikesdepartementets information om hedersbrott i utlandet och tips om sajten hedersförtryck.se som ägs av Länsstyrelsen i Östergötland. Ungdomsstyrelsen har även informerat ideella organisationer om UMO.se:s text *Rädd att bli tvingad att gifta sig*.

Utrikesdepartementets information om hedersbrott i utlandet publicerades på Ungdomsstyrelsens intranät, på den externa hemsidan, i myndighetens nyhetsbrev och vidarebefordrades till representanter i det nystartade myndighetsnätverket. Ungdomsstyrelsens nyhetsbrev har 1999 mottagare. Fyrtionio personer klickade på den aktuella länken. Ungdomsstyrelsen har därutöver diskuterat information till målgruppen unga under enskilda möten med tjejjouren Somaya, tjejjouren.se och RFSL ungdom.

2 Bakgrund

Ungdomsstyrelsen fick i uppdrag att göra en kartläggning av förekomsten av arrangerade äktenskap mot någons vilja år 2008. Ett äktenskap mot den egna viljan definieras som ett äktenskap där någon påverkas att gifta sig genom straffbart tvång eller andra påtryckningar. Slutsatserna presenterades i rapporten *Gift mot sin vilja* år 2009. *Gift mot sin vilja* är den första kartläggningen i Sverige av unga som riskerar arrangerade äktenskap mot sin vilja.

För att göra en uppskattning av antalet arrangerade äktenskap mot någons vilja valde Ungdomsstyrelsen att ställa ett antal frågor i myndighetens ungdomsenkät 2009. Enkäten riktades till 6 000 personer mellan 16 och 25 år runt om i Sverige. Frågorna som ställdes var: Får du gifta dig med vem du vill?, Vem väljer din partner? och har du under den senaste tiden känt dig orolig för att inte själv få välja vem du ska gifta dig med? Förutom den egna enkätundersökningen använde Ungdomsstyrelsen studier från Socialstyrelsen och Stockholms universitet som bearbetades för att kartlägga ungas villkor kopplat till begränsningar och att bli gift mot sin vilja.

Ungdomsstyrelsens bedömning i *Gift mot sin vilja* var att motsvarande 70 000 unga upplever att de inte har möjlighet att fritt välja vem de ska gifta sig med. Av dem uppger 8 500 personer att de är oroliga över att inte själva få välja vem de ska gifta sig med.

Det finns ingen officiell statistik över hur äktenskap ingås och om de ingås av fri vilja eller inte. Enligt Statistiska centralbyråns befolkningsregister fanns det 10 672 personer upp till 25 år som var gifta årsskiftet 2007/2008. Av dem var 7086 kvinnor och 3586 män.

Statistiken visar att 400 individer i åldern till och med 18 år var gifta vid samma tid och av dem var 20 personer under 18 år. Alla var flickor med utländsk bakgrund. Bland dem som fyllt 18 år var 303 unga kvinnor med utländsk bakgrund, 38 var unga kvinnor med svensk bakgrund, 33 var unga män med utländsk bakgrund och 6 var unga män med svensk bakgrund. Med utländsk bakgrund menar vi personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar (Ungdomsstyrelsen 2009).

2.1 Ungas villkor

I *Gift mot sin vilja* uppskattar Ungdomsstyrelsen alltså att cirka 70 000 individer i Sverige som är mellan 16 och 25 år har begränsningar i förhållande till äktenskap och/eller att familjen ställer upp villkor för val av partner. Uppdelat på kön är det 6,6 procent av de unga kvinnorna och 3,8 procent av de unga männen. Av de motsvarande 70 000 personerna uppger motsvarande 8 500 att de är oroliga över att inte själva få välja vem de ska gifta sig med.

Av Ungdomsstyrelsens urvalsundersökning 2009 som gick ut till 2000 unga mellan 16 och 25 år i Araby i Växjö, Hjällbo i Göteborg, Husby i Stockholm och Rosengård i Malmö, konstateras att de ungdomar som bor i områdena i högre grad än unga i riket uppger att de har begränsningar eller villkor i förhållande till äktenskap och val av partner. Enkäten presenterar närmre i *Gift mot sin vilja*. Svarefrekvensen låg på 33,4 procent. Nationellt uppger totalt 95 procent av de unga att det stämmer mycket bra att de själva får välja vem de ska gifta sig med, i de fyra områdena är motsvarande andel totalt 73 procent.

Tabell 1. Andel unga som svarar stämmer mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt i följande påstående efter kön. 2008. Procent.

- I min familj får jag själv välja vem jag ska gifta mig med	4 socialt utsatta områden		Riket	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Stämmer mycket bra	72,5	73,5	95,1	96,3
Stämmer ganska bra	17,5	18,9	3,5	2,8
Stämmer ganska dåligt	7,8	4,1	0,8	0,4
Stämmer mycket dåligt	2,2	3,1	0,6	0,4
Totalt	100	100	100	100

Källa: Ungdomsstyrelsens urvalsundersökning 2009 i Araby, Husby, Hjällbo och Rosengård. N=651. Kvinnor: N=369. Män: N=291. Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät 2009. N= 2 922. Kvinnor: N= 1 667. Män: N= 1 255.

Analysen av Stockholms stads enkät *Ung 08* i samma rapport visade dessutom ett samband med föräldrarnas utbildningsnivå. Enkäten var riktad till elever i årskurs 9 på 36 skolor i Stockholms stad. Den visar att ju lägre utbildning föräldrarna har, desto större andel unga har svarat att de har begränsningar. Enligt *Ung08* är det vanligare med begränsningar i valet av framtida partner i familjer med utländsk bakgrund jämfört med i familjer med svensk bakgrund. Flickor med utländsk bakgrund uppger i störst utsträckning att de har begränsningar.

Enligt *Ung 08* går det en tydlig skiljelinje mellan de unga som har svarat att deras föräldrar är lite eller inte alls religiösa och de som svarat att föräldrarna är ganska, eller mycket religiösa. Det är avsevärt högre andel flickor och pojkar som har begränsningar i framtida val av partner i religiösa familjer med utländsk bakgrund än i övriga familjer.

Enligt Socialstyrelsens enkät *Frihet och ansvar* som är riktad till gymnasiet år 2 och *Ung 08* är det betydligt vanligare att unga som inte får välja partner själv får välja partner utsätts för hot, våld och kränkningar av närstående. De som i störst utsträckning uppger att de utsätts för hot och våld i familjen är pojkar med utländsk bakgrund.

Pojkar kan, liksom flickor, vara både offer och förövare. Både pojkar och flickor kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och begränsningar. Däremot är det vanligare att pojkar som lever med hedersnormer pressas att kontrollera anhöriga. Av studien *Oskuld och heder* framgår att socialtjänsten har svårt att se de pojkar som själva är utsatta (Ungdomsstyrelsen 2009). I rapporten *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps- och forskningsöversikt* som Nationellt centrum för kvinnofrid har gjort kartläggs forskning om hedersrelaterat våld och förtryck. I de sammanfattande reflektionerna lyfts

mäns olika roller i hedersrelaterad våldsutövning fram som ett outforskat område. Den entydiga bilden av mannen som förövare behöver nyanseras. Även homo- och bisexuella samt transpersoners utsatthet för hedersrelaterat våld behöver undersökas närmre. (Nationellt centrum för kvinnofrid 2010). En grupp som är extra utsatt för våld i familjen överlag är unga homosexuella, bisexuella och transpersoner. Ungdomsstyrelsens rapport *Hon Hen Han* visar att 19 procent av 16–25-åringar som är homosexuella, bisexuella eller osäkra på sin sexuella läggning har utsatts för fysiskt våld av anhöriga. Det är en dubbelt så stor andel som för unga i befolkningen som helhet. Rapporten *Hedersrelaterat våld mot ungdomar på grund av sexuell läggning* visade att föräldrars kränkningar mot unga kunde ske oavsett vilken kultur eller religion ungdomarna hade, men att både kultur och religion kunde spela roll i deras utsatthet. Eftersom samhället på många sätt är heteronormativt kan unga homosexuella, bisexuella och transpersoner som lever med hedersnormer vara dubbelt utsatta (Ungdomsstyrelsen 2010).

2.2 Hedersnormer och giftermål mot den egna viljan

Det finns ett samband mellan unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja och att de utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck (Regeringen 2009). Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det inte utesluter att det finns andra skäl än hedersnormer som leder till att unga riskerar ett giftermål mot den egna viljan.

Det finns ingen nationellt eller internationellt etablerad definition av begreppet heder. Enligt Hagberg 2009, Rädda Barnen 2006 och Terrafem 2004 är hedersrelaterat våld och förtryck ett paraplybegrepp för våldshandlingar mot och förtryck av framförallt flickors och kvinnors liv och hälsa där brotten går ut på att kontrollera kvinnors sexualitet för att inte familjen eller släkten ska förlora sitt anseende för andra i släkten eller i relation till andra i familjen. Fäder, mödrar, syskon och nära släktingar kan vara de som utövar våld och hotar flickor, kvinnor, pojkar och män. Det är inte alltid det görs allvar av hoten men de kan vara närvarande som potentiellt våld i en ung människas liv (Ungdomsstyrelsen 2010).

I Socialstyrelsens rapport *Frihet och familj- en uppföljning av skyddade boenden för personer som hotas av hedersrelaterat våld* intervjuades 49 personer och av undersökningen framgick det att det vanligaste skälet att söka skydd var att man inte själv fick välja sin livspartner (Ungdomsstyrelsen 2009).

2.3 En heterogen målgrupp

När det gäller samhällsinformation som riktar sig till ungdomar som riskerar att bli eller som har blivit gifta mot sin vilja är det viktigt att anpassa informationen till målgrupper. För att nå ut med sin information är det avgörande med målgruppsinriktad information till utvalda grupper. För att kunna göra det krävs kunskap om vem eller vilka som ska ha informationen och hur man når just dem.

De unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja kan ha olika bakgrund. Det kan till exempel röra sig om en ung tjej som lever med hedersnormer eller en homosexuell kille som lever i en familj där hans sexuella läggning inte är accepterad. Vilken information unga människor som riskerar ett giftermål mot den egna viljan är i behov av kan vara olika beroende på vilka unga det gäller.

Studien *Gift mot sin vilja* svarar på frågan om hur många som inte fritt kan välja vem de kan gifta sig med men inte fullt ut på frågan om vilka de unga är. I Storbritannien, Norge och Danmark har man valt att ta fram dataunderlag om äktenskapsmönster bland befolkningen eller genomfört enkätundersökningar kring syn på äktenskap riktade till unga och föräldrar med utländsk bakgrund. De svenska studier som gjorts har försökt att fånga in alla och riktats brett mot unga människor oavsett kulturell bakgrund eller samhällsklass (Ungdomsstyrelsen 2009). I Sverige saknas officiell statistik över antalet personer som talar olika modersmål. Däremot går det att göra goda uppskattningar utifrån uppgifter om invandrade personers ursprungsland och om antalet barn i modersmålsundervisning på olika språk (Språkrådet 2010).

Den vanligaste grunden till invandring i Sverige av utomnordiska medborgare är familjeskäl. Statistik utifrån medborgarskap, kön och ålder visar vissa distinkta grupper som invandrat av familjeskäl under de senaste åren: thailändska kvinnor i åldern 20–40 år, irakiska kvinnor i åldern 20–30 år, yngre irakier i åldern 10–20 år, turkiska män i åldern 20–30 år. Enligt Migrationsverket finns det ett samband mellan försämringar i hemlandet och en ökande benägenhet att gifta sig med personer från hemlandet (Ungdomsstyrelsen 2009). Det finns människor som frivilligt gifter sig till en bättre levnadsstandard på bekostnad av andra värden. Vad som är ett äktenskap mot den egna viljan kan ibland vara en definitionsfråga. Det finns inte någon glasklar definition av vad som är ett äktenskap mot den egna viljan eftersom det alltid finns en gråzon.

2.4 Information och dess betydelse

De två övergripande målen för ungdomspolitiken är att alla unga ska ha verklig tillgång till välfärd och till inflytande (Regeringen 2008). En av de centrala aspekterna för att unga ska kunna få och tillgodogöra sig välfärd och inflytande är att de har tillgång till relevant information. Informationen kan tjäna flera syften, dels att på kort sikt upplysa om någonting, dels på lite längre sikt påverka människors handlande och agerande.

I nationalencyklopedin beskrivs samhällsinformation som offentlig information till medborgarna om myndighetsbeslut och aktuella samhällsfrågor. Det är den första aspekten av information, att det är lätt att få tillgång till aktuella frågor och regelverk. I allmänhet bedöms unga i Sverige ha god tillgång till information. Till exempel har 94 procent tillgång till och använder internet, i åldern 16-19 år. I åldern 20-24 använder 85 procent internet varje dag och i ålder 15-24 läser 63 procent dagligen en nyhetstidning. Sverige har, enligt en utvärdering av Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, lyckats relativt bra med ett brett deltagande i IT-samhället. Ett mått på IT-användningen är att andelen av befolkningen som använder internet har ökat från 76 till 82 procent mellan 2000 och 2003 och ökningen fortsätter. En undersökning från Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling, KKStiftelsen, visar att den minoritet av elever som inte har tillgång till internet i hemmet i högre utsträckning använder datorn i skolan än övriga elever. Undersökningen visar också att allt fler myndigheter och andra offentliga aktörer använder sig av internet som informationskanal (Ungdomsstyrelsen 2005). Den andra dimensionen av information är att man kan informera i syfte att påverka människors handlande och agerande. Med mer information förväntas de göra mer upplysta val. På så sätt kan spridning av information påverka på sikt. Det man vill påverka genom informationen är också attityder och värderingar.

2.5 Attityder och värderingar

Vad är då attityder respektive värderingar? Värderingar är grundläggande trögförändrade orienteringar som styr människors attityder och beteenden (Oscarsson 2002) och formas huvudsakligen under barn- och ungdomsåren. En del värden refererar till önskvärda existentiella mål som frihet, lycka, harmoni och jämlikhet. Andra refererar till sätt att uppträda, till exempel artig, modig, intellektuell eller kärleksfull (Oscarsson 2002). Diskussioner om hur värderingar förändras brukar i huvudsak handla om tre olika förklaringsmodeller: *Tidsandan*, den samhälleliga kontext som skiljer olika tidsperioder från varandra, *Livsfas*, det vill säga att vårt fokus skiftar när vi åldras, *Generation*, olika generationer växer upp under olika förhållanden vilket resulterar i att olika generationer har olika värderingar. Attityder är mer påverkbara uttryck för värderingar och kan formas under hela livet. De kan gälla allt från tandkräm till feminism och vara såväl positiva som negativa. Attitydbegreppet används idag av många socialpsykologer och sociologer för att förstå hur människor agerar, tänker och orienterar sig i tillvaron.

3. Vilken information ska unga få?

I *Gift mot sin vilja* ingår en kartläggning av antalet unga som hade riskerat att bli gifta mot sin vilja eller som hade blivit gifta mot sin vilja som Migrationsverket, Skatteverket och Utrikesdepartementet samt kommunala och ideella verksamheter kände till. Liknande kartläggningar har gjorts i Norge, Danmark och Storbritannien. De visar att de flesta äktenskap som ingås mot en parts vilja, som gäller medborgare i dessa länder, ingås i utlandet. (Ungdomsstyrelsen 2009). Flera unga personer blir också gifta mot sin vilja utomlands i samband med sommarlovet (Rikspolisstyrelsen 2009).

I andra länder kan familjelagstiftningen skilja sig från svensk lagstiftning. Det kan dessutom, under vissa omständigheter, finnas hinder enligt vistelselandets lag att resa därifrån. Om man är svensk medborgare och befinner sig i ett annat land där man också är medborgare betraktas man som medborgare i det andra landet. Därför kan svenska ambassadens, konsulatets och Utrikesdepartementets möjlighet att hjälpa unga som inte vill gifta sig i utlandet vara begränsad (Utrikesdepartementet 2010).

2.6 Några röster om information

Ungdomsstyrelsen har intervjuat fyra unga om vilken information de tycker att unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja ska få. Det går inte att dra några generella slutsatser utifrån deras svar. Däremot är det några av de röster som finns och kan tjäna som exempel på aspekter som lyfts.

Ungdomsstyrelsen ställde följande frågor till ungdomarna.

Vilken information tycker du att unga personer som riskerar att bli gifta mot sin vilja ska få?

”Först och främst måste de veta vilka rättigheter de har. Det var ett helt nytt land för mig. Jag hade inget språk och kunde inga regler.”

”Ungdomar i 17–20-årsåldern ska få information om vad som händer i världen och vart man vänder sig om det blir problem. Till vilken sida eller vilken myndighet man kan vända sig till.”

En av tjejerna tycker att man ska informera om vilken hjälp som finns att få. En annan betonar vikten av att det finns någon form av liten och bärbar information som går att gömma undan.

Var ska informationen spridas tycker du?

”Nu går jag i skolan (SFI, Svenska för invandrare, Ungdomsstyrelsens kommentar). I förra veckan fick vi information om barns rättigheter och om kvinnors rättigheter. Vi fick information om var man kan vända sig om man får ett kvinnoproblem... Jag har inte märkt att det finns sådan information i tidningar och på reklamen i TV.”

Samma tjej tycker att alla i skolan ska få information och inte bara invandrare. Hon tror att även en svensk tjej skulle kunna hamna i hennes situation.

En av tjejerna säger att hon tycker att information ska finnas i skolan, tunnelbanan och på skyltar. Hon tycker också att elever och skolpersonal ska få utbildning. En annan tycker att sådan information ska delas ut hos kuratorn. Hon tycker att materialet ska spridas på bibliotek och på så många ställen som möjligt. Reklamkampanj nämns av en annan tjej.

Visste du vilka rättigheter du hade?

En av tjejerna berättar att hon visste att man inte fick slå barn men inte var socialtjänsten låg. Hon förstod att man kunde få en fosterfamilj eller ett eget boende. Däremot visste hon inte att man kunde få bo på ett skyddat boende tillsammans med andra unga och få en skyddad identitet. Hon säger att hon hade kämpat mer för att nå fram till socialtjänsten om hon hade vetat om det. Hon tyckte att det verkade läskigt att bo själv i en egen lägenhet.

Stöd till unga

”Jag berättade för fröknarna att jag blev slagen. De kallade pappa till möte. De borde ha hjälpt mig så att jag var skyddad innan de berättade för min pappa.”

En av tjejerna tycker också att man ska ge unga människor självförtroende så att de kan leta efter information själva. Hon hade tillgång till dator men kunde inte svenska. Hon var isolerad hemma och blev illa behandlad av sin man.

En annan tjej hade velat ha mer stöd i skolan. Ytterligare en tjej som menar att nyckeln är att det finns någon att vända sig till, framförallt i skolan. Hon fick delvis stöd av kuratorn i skolan och av sina lärare.

Bemötande

En av tjejerna understryker flera gånger under intervjun att det är viktigt att bli tagen på allvar. Hon tycker att det var en brist när hon gick till socialtjänsten. Hon säger att det kändes som att personen hon kom i kontakt med inte tog henne på allvar. Hon hade önskat att han skulle förstå allvaret i hennes situation.

3.2 Ungdomsstyrelsens bedömning av vilken information unga behöver

Enligt uppdraget är det viktigt att ta fram information om lagstiftning och om hur unga kan gå till väga för att få stöd och hjälp från myndigheter.

Utifrån den snäva definition som används i den här kartläggningen har unga, mycket förenklat, behov av information om:

- Vem de kan fråga om hjälp.
- Vilka rättigheter de har enligt svensk lagstiftning.
- Var de kan vända sig om de riskerar att bli eller har blivit gifta mot sin vilja.
- Vilket stöd, skydd och vilken hjälp som de kan ställa krav på att få från svenska myndigheter både när de befinner sig i Sverige och utomlands.

3 Information till föräldrar

I *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – En vinst för alla* (2009) definieras föräldrar som var och en som är vårdnadshavare eller annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med. Enligt strategin är föräldrar de viktigaste personerna i ett barns liv. Det är de som har huvudansvaret för sina barns livsvillkor och uppväxtförhållanden och för att varje barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Föräldrar är de personer som har störst betydelse för sina barn och som därmed också påverkar barnens hälsa. Landets alla föräldrar kan därför sägas vara samhällets viktigaste resurs i arbetet med att främja barns hälsa och psykosociala utveckling. Enligt strategin för ett utvecklat föräldrastöd vill alla föräldrar värna om det positiva i att ha barn och få uppleva glädjen att vara med om sitt barns utveckling från en liten vård- och omsorgsbehövande person till en vuxen och självständig individ (SOU 2008:31). Föräldrarnas roll för barns hälsa och välbefinnande betonas också i FN:s konvention om barnets rättigheter (www.manskligarattigheter.gov.se).

Kunskapen om vilka föräldrar som gifter bort sina barn mot deras vilja är ytterst begränsad. Det enda sättet att försöka ringa in den här gruppen är att utgå från de uppgifter som finns om unga som blir eller riskerar att bli gifta mot sin vilja i rapporten *Gift mot sin vilja*. Här finns en del information om föräldrarnas bakgrund samt uppgifter om hur unga upplever sina föräldrar. Det är rimligt att anta att det är föräldrarna till de som uppger sig vara utsatta som också är förövarna, även om det inte alltid är så enkelt. Det kan också finnas andra personer som påverkar barnet och eller föräldrarna. Dessa kan vara släktingar eller andra i familjens närmsta nätverk.

Enligt en enkät genomförd av Stockholms universitet *Ung08* finns ett samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och ungdomarnas begränsningar i valet av framtida partner. Ju lägre utbildningsnivå föräldrarna har, desto större är sannolikheten att barnen upplever begränsningar. De ungdomar som uppgett att deras familjer är ganska eller mycket religiösa upplever begränsningar i mycket högre grad än andra. Det är en högre andel unga som upplever att de har begränsningar i val av framtida partner som kommer från religiösa familjer med utländsk bakgrund. I *Gift mot sin vilja* poängteras att unga från samtliga religioner har begränsningar.

Bland de ungdomar som inte själva får välja framtida partner finns en något större andel som uppgett att de utsätts för kontroll, kränkande behandling, hot eller våld i familjen. Det finns inga större skillnader när det gäller vem som utsätter de unga för våld. Undantaget är att de som har begränsningar i det framtida partnervalet i större utsträckning anger att de blivit utsatta av annan vuxen familjemedlem (inte förälder, styvförälder eller syskon). Det finns skillnader mellan de olika grupperna av unga när det gäller vad de upplever som anledningen till våldet. Bland de med begränsningar är det större andel som uppgett följande orsaker: ”de tycker att jag får dåligt rykte”, ”jag har gjort något som går emot min familjs normer och traditioner” samt ”jag har gjort något som går emot min familjs religion”. I den hårdast begränsade gruppen av unga finns också en större andel som uppger att orsaken var att de inte accepteras för sin sexuella läggning (Ungdomsstyrelsen 2009).

I Ungdomsstyrelsens rapport *Hon Hen Han – En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner* beskrivs hur föräldrars negativa attityder till homosexualitet, bisexualitet och olika könsöverskridande uttryck påverkar barn och unga och vilka konsekvenser det kan få för den unga och relationen till föräldrarna. Negativa attityder från föräldrar kan leda till att den unga inte vågar vara öppen med sin sexuella läggning eller könsidentitet, att de upplever ett utanförskap, att de inte känner sig älskade av föräldrarna och att de tvingas leva dubbelt. Dessa faktorer påverkar ungas psykiska hälsa och självkänsla och ökar risken för utsatthet och utanförskap (Ungdomsstyrelsen 2010).

3.1 Samhällets ansvar gentemot föräldrar

För att klara av sina skyldigheter har föräldrar rätt att få stöd från samhället, exempelvis när det gäller sociala skyddssystem, utbildning och hälso- och sjukvård och genom information och utbildning.

I *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – En vinst för alla* beskrivs det ansvar som kommuner och landsting har att genom sina olika verksamheter uppnå en god hälsa och att stödja barn och deras familjer:

”Enligt Socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område. Under hänsynstagande till vars och ens ansvar för sin och andras sociala situation ska arbetet inriktas på att frigöra och utveckla enskilda och grupper egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för vars och ens självbestämmanderätt och integritet. Socialtjänsten ska samverka med andra aktörer.”

Socialnämnden har flera uppgifter som innefattar ansvar för barn. Den ska verka för att barn växer upp under trygga förhållanden. Den ska också främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden och svara för omsorg, upplysningar, stöd, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer eller enskilda som behöver det.

Landstingen har som uppgift att förebygga ohälsa. De har också, tillsammans med kommuner som är sjukvårdshuvudmän, ansvar för mödra- och barnhälsovården.

Regeringen satsar på att stimulera kommuner till att utveckla ett universellt föräldrastöd. I den nationella strategin för utvecklat ett föräldrastöd uppges målsättningen med ett universellt förebyggande föräldrastöd vara ”att via föräldrar främja barns hälsa och positiva utveckling och maximera barnets skydd mot ohälsa och sociala problem.” Föräldrastöd definieras som: ”En aktivitet som ger föräldrar kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva samt social utveckling och/eller stärker föräldrars sociala nätverk.”

Det övergripande målet är att alla föräldrar ska erbjudas föräldrastöd under barnets hela uppväxttid. Delmålen är ökad samverkan kring föräldrastöd mellan aktörer vars verksamhet riktar sig till föräldrar, ökat antal hälsofrämjande arenor, mötesplatser för föräldrar, ökat antal föräldrastödsaktörer med utbildning i hälsofrämjande samt universella evidensbaserade föräldrastödsprogram.

I Sverige finns även en rad andra aktörer som bedriver föräldrastöd exempelvis föreningar, organisationer, religiösa samfund och studieförbund. I strategin understryks vikten av sektorsövergripande samarbete bland de verksamheter vars målgrupp är föräldrar samt att det är önskvärt att kommunerna skapar en lättillgänglig och samlad överblick över det föräldrastöd som finns att tillgå inom respektive kommun (SOU 2008:31).

Man bör fundera över möjligheten att säkerställa att de stora föräldrastödssatsningar som genomförs av Statens Folkhälsoinstitut tydligt innehåller frågor kring hedersnormer och de fria viljan att ingå äktenskap.

3.2 Vikten av information till föräldrar

Vikten av information till föräldragruppen kan inte nog understrykas. Det är viktigt av preventiva skäl, i syfte att förebygga att föräldrar gifter bort sina barn. Det finns också en strävan att, genom information på sikt kunna påverka attityder och värderingar till att bli mer tillåtande relativt sina barn och att i mindre utsträckning begränsar barnens liv.

Informationsinsatser till föräldrar borde också kunna främja de utsatta individernas psykiska hälsa. Socialstyrelsens rapport *Frihet och familj – en uppföljning av skyddat boenden för personer som hotas av hedersrelaterat våld* visar att unga som kan återetablera en relation till sina föräldrar efter att ha levt i skyddade boenden mår bättre. De som uppgav att de hade mer kontakt med föräldrarna än andra i studien uppgav också lägre nivå av ångest, depressionskänslor och självmordstankar (Ungdomsstyrelsen 2009).

En arena där frågeställningen och problemet kan adresseras tydligare än idag är introduktionen för nyanlända. Ungdomsstyrelsen har lyft frågan i olika sammanhang, bland annat i ett remissvar på Delbetänkande Sverige för nyanlända – värden, välfärd, vardagsliv (SOU 2010:16). Myndigheten menar att ämnesområdet Att leva med barn i Sverige borde vidgas till Att leva med barn och unga i Sverige. Ungdomsstyrelsen föreslog också att den nationellt likvärdiga samhällsorienteringen för nyanlända skulle innefatta momenten Fritid och föreningsliv som del i ungas socialisering samt Ungas relationer och sexualitet.

I Slutbetänkandet av Utredningen om samhällsorientering för nyanlända invandrare (SOU 2010:37) föreslås en professionalisering av samhällsorienteringen och för att säkerställa en nationell likvärdighet föreslås insatser på högskolenivå. Innehållet föreslås bestå av nio ämnesområden, däribland att bo i Sverige, att bilda familj i Sverige samt att leva med barn i Sverige. Tre återkommande aspekter ska präglas samtliga ämnesområden: värden, välfärdsstat och vardagsliv. ”Värden och principer som uttrycks i regeringsformen och i internationella konventioner som Sverige anslutit sig till, blir vårt förslag i utgångspunkten vid behandling av aspekten ”värden”. Ungdomsstyrelsen menar att det är viktigt att även momentet Ungas relationer och sexualitet inkluderas samt att man inom ramen för samhällsorienteringen ger information om vilka rättigheter barn och unga har och vad lagstiftningen säger.

Som tidigare konstaterats i denna kartläggning är det en mycket liten andel av unga som upplever att deras föräldrar skulle acceptera att hade ett förhållande med personer av samma kön. Detta trots att vi sedan 2009 har en könsneutral äktenskapslagstiftning i Sverige. Den här diskrepansen visar tydligt att ett fortsatt arbete med attitydförändringar är centralt om alla unga i Sverige fritt ska kunna välja partner.

3.3 Ungdomsstyrelsens bedömning av vilken information föräldrar behöver

Utifrån vårt arbete så här långt är myndighetens bedömning att föräldrar har behov av information om:

- Vilka rättigheter unga har i Sverige.
- Att det inte är förenligt med svensk lag att gifta bort någon mot deras vilja.

Förutom regelrätt information krävs ett mer riktat arbete där dialog förs kring följande fråga

- Normer kring ungas sexualitet och könsidentitet och hur viktigt det är att respektera sina barns sexualitet och könsidentitet.

4 Vilken information finns egentligen?

Ungdomsstyrelsen har undersökt vilken information som finns om äktenskap mot sin vilja på internet. Vi har undersökt vilken information som finns riktad till unga och till den personal som möter unga i sitt arbete. I det här kapitlet redovisas resultat och analys av en sökning på utvalda sökord på Google samt på tre myndigheters hemsidor.

4.1 Vår sökning på internet

För att ta reda på vilken samhällsinformation som finns tillgänglig om giftermål mot den sin vilja gjorde Ungdomsstyrelsen sökningar på sökmotorn Google. Vi sökte på orden: tvångsäktenskap, barnäktenskap, gift med tvång, gift mot sin vilja, hedersrelaterat våld och äktenskap. Sökningen på ordet tvångsäktenskap gjordes den 2 augusti 2010. Sökningen på de övriga orden ovan skedde den 27 juli 2010.

Den information som Ungdomsstyrelsen bedömer är intressant att ringa in är samhällsinformation riktad till ungdomar som har blivit gifta mot sin vilja eller som riskerar ett äktenskap mot sin viljan om var de kan få hjälp eller om vilket stöd de har rätt till.

Avsikten med sökningen var också att ta reda på om det fanns någon samhällsinformation riktad till de personalgrupper som möter ungdomar i sitt arbete eller till andra vuxna som möter unga som vill ha hjälp.

Personal som möter unga i arbetet kan exempelvis vara fritidsledare, socialsekreterare, poliser och lärare. Också här har Ungdomsstyrelsen bedömt att det som är intressant att belysa är information om var unga kan få hjälp, vilket stöd unga har rätt till eller vad en person som möter en ung människa som riskerar ett giftermål mot den egna viljan i sitt arbete ska göra.

Undersökningen är begränsad till de fem träffar som placerar sig högst upp vid sökningen. Titeln på träffen är kursiverad. Sökträffar från nyhetsartiklar i tidningar eller från tidningars sajter är daterade. Det är inte övriga sökresultat.

För att kategoriseras som träff ska samhällsinformationen vara: konkret, lättläst, målgruppsinriktad och tala om var hjälp finns att få, vilket stöd som unga är berättigade till och vilket stöd olika personalgrupper kan få i sin yrkesutövning. Vägledning till personal kan till exempel vara information om hur de ska göra i mötet med unga eller om var de kan vända sig med sina frågor. Informationen ska sättas i direkt samband med giftermål mot den egna viljan i artikeln. Avsändaren ska vara regeringskansliet, en ideell organisation eller en myndighet.

I nationalencyklopedin beskrivs samhällsinformation som offentlig information till medborgarna om myndighetsbeslut och aktuella samhällsfrågor. Vi har valt att använda definitionen och avgränsningen ovan eftersom avsikten är att ta reda på om det finns information med en offentlig avsändare som var enkel för unga att ta till sig. Vi har även valt att ta med ideella organisationer i sökningen eftersom vi ville få en samlad bild av den information som fanns, givet sökträffarna. Sökträffarna finns bifogade i bilaga 2.

4.1.1 Resultatet av de generella internetsökningarna

Målgruppsinriktad samhällsinformation om var unga kan få hjälp eller om vilket stöd som finns att tillgå när det gäller giftermål mot den egna viljan saknas i artiklarna som kommer upp bland de fem första träffarna på Google. När det gäller information till olika personalgrupper gav sökningen en träff. På BRIS sajt, www.barnperspektivet.se omnämns anmälningsskyldigheten i en artikel om hedersrelaterat våld där tvångsäktenskap nämns. Det saknas däremot en mer utvecklad information om hur en vuxen person kan agera i samband med att en ung person riskerar ett giftermål mot den egna viljan.

Det som saknas är information om hjälp och stöd som har satts i direkt relation till ett giftermål mot den egna viljan. Det finns alltså inte, utom i ett undantagsfall, någon samhällsinformation där regeringskansliet, en frivilligorganisation eller en myndighet står som avsändare i sökningarna på Google.

Däremot finns det relaterad målgruppsanpassad samhällsinformation om exempelvis våld, hedersrelaterat våld, kvinnofridslinjen eller om äktenskap i allmänhet som riktar sig till unga eller personal inom skola, socialtjänst och polis. Ett exempel är en träff på sajten www.hedersfortryck.se som ägs av Länsstyrelsen i Östergötland. På den sajten finns information till tjänstemän om vad som gäller enligt exempelvis socialtjänstlagen vid övergrepp mot barn. Det är svårt att urskilja eventuell information om just giftermål mot den egna viljan eftersom en sökmotor saknas. Det är inte heller sajtens ambition att handla om giftermål mot den egna viljan.

Killar som målgrupp är ofta osynlig bland sökträffarna på Google. En artikel från BRIS har en länk till en artikel som handlar om pojkars behov.

Det saknas en samlad information till unga om var de kan vända sig för att få hjälp med direkt koppling till giftermål mot den egna viljan givet sökorden. Det saknas också ofta information till de personalgrupper som kan vara aktuella för att stödja unga vid ett giftermål mot den egna viljan. Utrikesdepartementets riktlinjer om vad unga ska tänka på om de är rädda för att bli gifta mot sin vilja i utlandet kommer inte upp bland de 5 aktuella sökträffarna på de olika sökorden.

4.2 Sökning på tre myndigheters hemsidor

Här redovisas resultaten från sökningen på de tre myndigheternas hemsidor. Vi har sökt på orden: tvångsäktenskap, barnäktenskap, gift mot sin vilja, hedersrelaterat våld och äktenskap. Sökningen är begränsad till Rikspolisstyrelsens, Socialstyrelsens och Skolverkets hemsida. Vi har valt att undersöka de tre myndigheterna närmre eftersom de har ett stöd-, tillsyns- eller uppföljningsansvar gentemot centrala eller lokala förvaltningar där det arbetar personalgrupper som möter unga i sitt arbete.

Vi har letat efter vägledning till unga som har blivit eller riskerar att bli gifta mot sin vilja, om var de kan få hjälp och vilket stöd de har rätt till. Vi har också undersökt vilken vägledning som finns till personal som möter dessa unga i arbetet. När det gäller information riktad till personal har vi sökt efter metodmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck som innehåller information om giftermål mot den egna viljan.

Sökningen är begränsad till de tio träffar som placerade sig högst upp vid sökningen.

På polisens centrala hemsida finns ingen vägledning för unga som riskerar att bli eller har blivit gifta mot sin vilja om man gör en sökning på de sökord Ungdomsstyrelsen använt. Däremot finns en ikon på förstasidan som heter *Utsatt för brott*. Klickar man på den finns i sin tur en hänvisning till *Kom till oss!* som är polisens informationssida om brott i nära relationer. På undersidor kopplade till *Kom till oss!* finns information om hedersrelaterat våld och om äktenskap mot den egna viljan. Polisen gör målgruppsanpassad reklam för *Kom till oss!* på förstasidan. Där står bland annat: OM DU TROR ATT MAN FÅR FINNA SIG I ATT BLI BORTGIFT MOT SIN VILJA...
... KOM TILL OSS.

Socialstyrelsen och Skolverket har inte någon vägledning för unga vid en sökning på de aktuella sökorden. Unga är dock inte heller deras primära målgrupp.

Ambitionen med sökningen på myndigheternas hemsidor var också att identifiera metodmaterial som var riktat till de personalgrupper som respektive myndighet har ett stöd-, tillsyns- eller uppföljningsansvar gentemot. Utifrån sökningen kan konstateras att det inte finns någon vägledning där majoriteten av informationen handlar om giftermål mot den egna viljan. Däremot finns det material som handlar om hedersrelaterat våld där det ingår information om giftermål mot den egna viljan. Ibland kan information om giftermål mot den egna viljan behöva separeras, andra gånger är det viktigt att problematiken ses i ett sammanhang. Metodmaterialet har klassificerats som en träff även om giftermål mot den egna viljan bara är omnämnt. Myndigheter kan också kommunicera via riktlinjer och interna kanaler såsom intranät. Det gör det svårt att dra några långtgående slutsatser av sökningen.

4.3 Workshop om information

I samband med att det nyetablerade myndighetsnätverket för samordning av insatser och information träffades på Ungdomsstyrelsen för första gången hölls en workshop där representanter från de olika myndigheterna gav Ungdomsstyrelsen inspel om vilken information Ungdomsstyrelsen skulle kunna bistå dem med på kort sikt. Representanter från Skolverket, Socialstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Länsstyrelsen i Östergötland och Brottsoffermyndigheten deltog. Här nedan sammanfattas ett antal synpunkter som framfördes av enskilda representanter på workshopen.

- Det är bra om Ungdomsstyrelsen gör en myndighetsgemensam information för då får alla myndigheter liknande information. Det är viktigt för att myndigheterna i sin tur ska kunna vara tydliga gentemot dem som arbetar på fältet. Det är bra med information om det faktiska. Vem gör vad?
- Det vi behöver hjälp med är i så fall information om var vår personal ska hänvisa hjälpsökande.
- Kortfattad information till webben. Vi skulle med glädje ta in sådan information om det är färdigformulerat. Nyckeln är att det finns en informationsskrift som kan spridas vidare.
- Vi behöver en grundplåt med information. Utifrån det kan jag uppgradera texter. Texterna kan nå hela Sverige.
- Det är viktigt att synliggöra vem som är ansvarig för vad i kedjan. Vad som är socialtjänstens ansvar och så vidare.
- Informationsmaterialet bör innehålla vad det finns för tecken. När ska jag bli orolig?

4.4 Bristande kunskap och information hos myndigheter

I *Gift mot sin vilja* konstateras det att myndigheter saknar metoder, rutiner och riktlinjer för att kunna arbeta förebyggande och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Det absolut viktigaste för en ung person är ett gott bemötande och kloka vuxna som ser deras utsatthet. I de fall en ung person inte har stöd hemifrån blir personerna i deras vardag avgörande. Att det finns rutiner för hur vuxna ska agera om en ung person riskerar att bli gift mot sin vilja är avgörande.

Fakta tyder på att det är först när barn och unga tycker att livssituationen är ohållbar som de söker hjälp hos en myndighet.

Studien *Tonåringars benägenhet att anmäla brott och deras förtroende för rättsväsendet* från Brottsförebyggande rådet visar också att unga inte alltid polisanmäler övergrepp.

Myndigheter saknar information om hur personal som arbetar med unga kan hjälpa de unga som uttrycker oro för att bli gifta mot sin vilja. De har också svårt att identifiera ungas behov av stöd och hjälp. Socialnämnden uppmärksammar inte sambandet mellan barns utsatthet för hot och våld och att de riskerar att bli eller har blivit gifta mot sin vilja.

Rättsväsendet brister i att uppmärksamma sambandet mellan att unga bland annat utsätts för olaga tvång eller olaga hot och att de kan bli gifta mot sin vilja.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att analysera vilka behov som finns av vägledning, utvärdering och uppföljning eller annat. Syftet är att kvalitetsutveckla arbetet inom de delar av socialtjänst, hälso- och sjukvård som arbetar med personer som råkat ut för hedersrelaterat våld och förtryck. Det gäller också barn och unga som blir gifta mot sin vilja. I regeringens handlingsplan finns dock inget liknande uppdrag som handlar om vägledning riktat till Migrationsverket eller Skatteverket (Regeringen 2010).

5 Vad händer framöver och vad behöver göras?

5.1 Detta har Ungdomsstyrelsen för avsikt att göra inom ramen för uppdraget

5.1.1 Informationsmaterial till unga

Ungdomsstyrelsen ska göra ett enkelt material i form av en broschyr eller liknande om rättigheter som är kopplat till giftermål mot den egna viljan med en ung målgrupp. Av informationen ska det framgå var unga kan vända sig. I den skulle det också kunna finnas information om hur en ung person kan få hjälp och stöd om personen är utomlands och riskerar ett äktenskap mot den egna viljan. Ur ett ungdomsperspektiv är det viktigt att känna till vad skolan, polisen och socialtjänsten kan bistå med om man är rädd för ett äktenskap mot den egna viljan. Det behöver sammanfattas så att ungdomar själva vet vilka krav de kan ställa. Materialet ska vara vägledande. Det ska också finnas information om att det finns tjej-, kill-, kvinno- och mansjourer. Materialet ska översättas.

Materialet ska spridas till personal i skolan, på polisen och hos socialtjänsten samt till Migrationsverkets mottagningsenheter. Andra möjliga mottagare är Fritidsledarutbildningar, Lärarhögskolor, Polishögskolan och Socialhögskolor.

5.1.2 Förstudie om en hemsida

Ungdomsstyrelsen bedömer att det behövs en samlad information om giftermål mot den egna viljan. De målgrupper som är i behov av en samlad information är vuxna som arbetar professionellt med unga och unga själva. Även föräldrar är i behov av information om ungas rättigheter. På en hemsida skulle aktuell lagstiftning, Utrikesdepartementets råd i förenklat format, information om rättigheter och skyldigheter, information om var unga skulle kunna ringa i en akutsituation och ytterligare information kunna tillgängliggöras på ett och samma ställe. På hemsidan skulle skolan, polisens och socialtjänstens ansvar tydliggöras för unga. Förslagsvis kopplas en chatt, sms och telefontjänst till sidan. Ungdomsstyrelsen kommer därför att inom ramen för det nuvarande regeringsuppdraget göra en förstudie kring hur en sådan hemsida kan skapas och se ut. Den kommer dels att utreda om hemsidan ska vara en gemensam portal med separata ingångar för unga, föräldrar och personal, dels vilka aktörer som kan och bör samverka kring hemsidan. Förstudien ska även innehålla kostnadsberäkningar för att utveckla och driva en hemsida. Förstudien kommer senast att redovisas i samband med Ungdomsstyrelsens slutrapport för uppdraget den 15 februari år 2011.

5.1.3 Informationsinsatser i samverkan med myndigheter

I samband med den workshop om information som genomfördes med en rad av representanterna från myndighetsnätverket framkom idéer om konkreta informationsinsatser som myndigheten har utvecklat vidare. Ungdomsstyrelsen har för avsikt att så långt det är möjligt förverkliga idéerna. Några av de insatser som kommer att genomföras inom ramen för Ungdomsstyrelsens nuvarande uppdrag är att i dialog med myndighetsrepresentanterna i nätverket:

- Tillhandahålla en basinformation i ämnet på webben som identifieras utifrån kunskap i utredningen *Gift mot sin vilja* och relevant kunskap från övriga myndigheter. Ungdomsstyrelsen kan i anslutning till basinformationen samla material i form av en länksamling.
- Göra korta faktablad för olika myndigheter som innehåller målgruppsinriktad information som tas fram i samverkan med aktuell myndighet. Faktabladet ska innehålla det som myndighetsrepresentanterna identifierar som viktigast att informera personalgrupperna som finns på den centrala eller lokala förvaltning som respektive myndighet har ett stöd-, tillsyns- eller uppföljningsansvar gentemot om. Faktabladet kan exempelvis innehålla information om var unga kan få hjälp och vilka aktörer som har kunskap om giftermål mot den egna viljan.
- Utforma en PowerPoint-presentation med slutsatser från utredningen *Gift mot sin vilja*. Fokus ska ligga på att synliggöra målgrupper. Det är fakta om killar, fakta om tjejer, fakta om homo- och bisexuella samt transpersoner. Informationen sprids till myndighetsrepresentanterna i nätverket som i sin tur kan sprida informationen vidare i sina kanaler.
- Ungdomsstyrelsen har för avsikt att göra en sammanfattning över vem som har mandat att göra vad på myndigheterna i dialog med myndighetsrepresentanterna. Den ska användas för internt bruk.

5.1.4 Utbildningar

Ungdomsstyrelsen ska genomföra utbildningsinsatser riktade till relevant personal inom statliga, kommunala och fristående verksamheter.

5.1.5 Fortsatt belysa föräldrar

Det är uppenbart att det finns få insatser riktade direkt till föräldrar kring frågan om att gifta bort sina barn mot deras vilja. Genom den kartläggning kring metoder i det förebyggande arbetet som Ungdomsstyrelsen genomför och som kommer att redovisas i december är vår förhoppning att vi kan identifiera exempel på metoder som finns idag och som kan spridas vidare. Inom de utbildningar som vi arrangerar inom uppdraget kommer fokus på föräldrar och föräldrastöd att vara en tydlig prioritering.

5.2 Förslag på ytterligare insatser

5.2.1 En hemsida som samlar information om att bli gift mot sin vilja

Ungdomsstyrelsen bedömer att det behövs en samlad information om giftermål mot den egna viljan. Därför föreslår myndigheten att regeringen utifrån den förstudie som Ungdomsstyrelsen tar fram under hösten 2010 ger en lämplig aktör i uppdrag att skapa en hemsida kring att bli gift mot sin vilja. Till sidan ska en chatt, sms och telefontjänst kopplas.

Att uppskatta en exakt kostnad för en sådan hemsida är svårt att göra eftersom det beror på vilken kompetens som redan finns hos de aktörer som ska arbeta med sidan. Den kan variera mellan 2 miljoner och 20 miljoner. Uppbyggnadskostnaden för kvinnofridslinjen med tillhörande hemsida var uppskattningsvis 5 miljoner. Då ingick hemsidan, stödtelefonen, konsulter, löner, personal och informationsinsatser med mera. Arbetet tog ungefär ett år. År 2007 fick sjukvårdsrådgivningen, via Socialstyrelsen 18,5 miljoner kronor för att utveckla den virtuella ungdomsmottagningen, UMO.se. Sajten hedersförtryck.se gjordes inom ramen för Länsstyrelsen i Östergötlands arbete mot hedersrelaterat våld. De använde Länsstyrelsens gemensamma webbplattform och arbetet kunde ingå i de ordinarie arbetsuppgifterna för dåvarande informatör. Utvecklingskostnaden för tekniken var cirka 6000 kronor.

6 Källförteckning

Nationellt centrum för kvinnofrid (2010). *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps och forskningsöversikt*. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid.

Regeringens skrivelse 2009/10:229 *Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja*.

Regeringens budgetproposition 2007/08:1

Rikspolisstyrelsen (2009). *Hedersnormer och hedersrelaterat våld*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

SOU 2008:131 *Föräldrastöd en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap*. Föräldrastödsutredningen. Socialdepartementet.

Ungdomsstyrelsen (2005) *Delaktighet och information för ungdomar. En uppföljning av Europeiska kommissionens vitbok Nya insatser för Europas ungdom*. Ungdomsstyrelsen 2005.

Ungdomsstyrelsen (2009). *Gift mot sin vilja*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010). *HON HEN HAN*. En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner: Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Elektroniska källor

Barne og likestillingsdepartementet. Tvangsektenskap.no. Elektronisk källa.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/kampanjer/tvangsektenskapno2.html?id=508373>

EMF – The Social Justice Foundation. ForcedMarriage.net
<http://www.forcedmarriage.net/commonconcerns.html>

Justitiedepartementet. Frågor och svar om tvångsäktenskap. Elektronisk källa.
<http://www.regeringen.se/sb/d/13343>

Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter. www.manskligarattigheter.gov.se

Språkrådet (2010). Vägledning för flerspråkig information. Elektronisk källa:
<http://www.sprakradet.se/6397>

Utrikesdepartementet. Hedersbrott i utlandet. Elektronisk källa:
<http://www.regeringen.se/sb/d/12650/a/146420>

www.socialstyrelsen.se
www.polisen.se
www.skolverket.se
www.umo.se

BILAGA 1

Sökningar på Google. De fem första träffarna vid en sökning på det aktuella ordet.

Resultat av sökning på ordet tvångsäktenskap

Förbud tvångsäktenskap i lag

Artikel på Brännpunkt i Svenska Dagbladet från år 2008.

Tvångsäktenskap är roten till hedersmord

Debattartikel i Aftonbladet från år 2002.

Bilder för tvångsäktenskap

Träff på bilder och illustrationer av tvångsäktenskap. Det kan exempelvis vara bilder publicerade i tidningar eller i en blogg.

Tvångsäktenskap

Artikel på Wikipedia.

Tvångsäktenskap kan kriminaliseras

Artikel på DN.se från år 2006.

Barnäktenskap

Barnäktenskap, UNICEF Sverige

En artikel om barnäktenskap i världen. Den är publicerad på UNICEF.se. UNICEF står för The United Nations Childrens Fund.

Barnäktenskap i världen, Plan Sverige.

Artikel på plansverige.org. Plan Sverige är en barnrättsorganisation.

Barnäktenskap

Artikel på bloggen tonårsmorsa.se

Bilder för barnäktenskap

Bilder som bland annat publicerats på bloggar, organisationer hemsidor eller tidningar.

Barnäktenskap hindrar utveckling

En artikel i Sydsvenskan från år 2009.

Gift med tvång

Äktenskap

En allmän artikel om äktenskap på www.umo.se, det vill säga ungdomsmottagningen på internet. Det finns inte vägledning om hur du gör om du är rädd för ett giftermål mot den egna viljan men det finns information om att tvångsäktenskap inte är tillåtet.

Länken i sin helhet: <http://www.umo.se/Familj/Aktenskap/>

OCD – ett plågsamt tillstånd som drabbar tusentals unga

En artikel om tvångssyndrom

Ungdomsstyrelsen: Studie om arrangerade äktenskap mot någons vilja

Artikeln om rapporten med samma namn på www.ungdomsstyrelsen.se.

Tvångssyndrom

Artikel om tvångssyndrom.

Sverige den bästa islamiska staten – Lokalt – Skånskan.se

En artikel på www.skanskan.se.

Gift mot sin vilja

Ungdomsstyrelsen: Studie om arrangerade äktenskap mot någons vilja

Artikeln om rapporten med samma namn på www.ungdomsstyrelsen.se.

Gift mot sin vilja

Artikel på www.umo.se, ungdomsmottagningen på internet, om Ungdomsstyrelsens studie.

De gifts bort mot sin vilja - Nyhetskanalen.se

Artikel på www.nyhetskanalen.se från år 2009.

Gift mot sin vilja - nej tack

Ett blogginlägg av den moderata riksdagskvinnan Magdalena Andersson.

Gift mot sin vilja

Försäljning av rapport från Ungdomsstyrelsen på Norstedts Juridiks hemsida som heter www.nj.se.

Äktenskap

Äktenskap

En allmän artikel om äktenskap på www.umo.se, det vill säga ungdomsmottagningen på internet. Det finns inte vägledning om hur du gör om du är rädd för ett giftermål mot den egna viljan men det finns information om att tvångsäktenskap inte är tillåtet.

Äktenskap

Artikel på www.aktenskap.se, en kristen sida om att vårda äktenskap.

Äktenskap och samboende

Artikel om äktenskapslagstiftning på www.sweden.gov.se. Fullständig länk:
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/8953/a/110669>

Juridik – Äktenskap

Thorlund Juristbyrås sida, Juridik på Internet, www.internetjuridik.com

Yttermera/sex & kärlek: Äktenskap

En artikel på humorsajten www.yttermera.se.

Hedersrelaterat våld

Hedersrelaterat våld. Så kallad sponsrad länk. TRÄFF

Artikel på www.barnperspektivet.se som är Bris, barnens rätt i samhällets, sajt för vuxna som vill vara ett stöd för unga i allmänhet. Tvångsäktenskap nämns i samband med hedersrelaterat våld. Det saknas däremot konkret skriftlig information om hur en vuxen person kan agera i samband med att en ung person riskerar att bli gift mot den egna viljan i den aktuella artikeln. Däremot finns det information om anmälningsskyldighet. Det finns en länk till en text med information om killar som lever under hedersnormer och som mår dåligt. Kopplat till sajten i sin helhet finns en stödtelefon för vuxna. Om man istället klickar in sig på startsidan på www.barnperspektivet.se så ser man att den 2 augusti år 2010 var den mest lästa artikeln *Om anmälan till socialtjänsten*.

När det gäller så kallade sponsrade länkar har avsändaren köpt reklamplats på sökmotorn Google. Bris har alltså köpt reklamplats av Google.

Kvinnofridslinjen. Så kallad sponsrad länk.

www.kvinnofridslinjen.se. En nationell stödtelefon för personer som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld. Deras uppdrag är att upplysa om var du kan få hjälp. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen. Socionomer eller sjuksköterskor svarar. Kvinnofridslinjen drivs av Nationellt centrum för kvinnofrids kliniska enhet vid Akademiska sjukhuset i Uppsala på uppdrag av regeringen.

Hedersförtryck.se

En sajt om hedersrelaterat förtryck och våld: www.hedersfortryck.se. Webbplatsen vänder sig till tjänstemän som behöver kunskap om hedersrelaterat våld. Här finns information till exempelvis skola och socialtjänst. Det är målgruppsinriktad information till tjänstemän om vad som gäller exempelvis enligt socialtjänstlagen när det gäller övergrepp mot barn. Länsstyrelsen i Östergötland äger sidan.

Hedersrelaterat våld

www.socialstyrelsen.se. Kortfattad artikel om vad hedersrelaterat våld är. Ingen koppling till giftermål mot den egna viljan.

Våld och förtryck i hederns namn

Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter, www.humanrights.gov.se. Allmän information om hedersrelaterat våld. Tvångsäktenskap omnämns men det finns ingen konkret information om var du kan få hjälp eller hur du ska göra.

BILAGA 2

Sökningar på myndigheters sidor. De tio första träffarna vid en sökning på det aktuella ordet.

Rikspolisstyrelsen hemsida, www.polisen.se

Tvångsäktenskap

Sökningen gjordes den 9 juli år 2010.

Välkommen till Polisens digitala årsredovisning 2007

*Hedersnormer och hedersrelaterat våld **TRÄFF***

Lätfattligt informationsmaterial från Rikspolisstyrelsen där även tvångsäktenskap omnämns. Skriften är från år 2009.

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Rapport från Rikspolisstyrelsen år 2009.

Barnäktenskap

Sökningen gjordes den 9 juli år 2010.

Människohandel och barnäktenskap

Rikspolisstyrelsens remissvar på betänkandet Människohandel och barnäktenskap ett förstärkt straffrättsligt skydd (SOU 2008:41)

Grooming online

En rapport av Lena Melin från år 2010.

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Rapport från Rikspolisstyrelsens polisavdelning år 2009.

Gift mot sin vilja

Sökningen gjordes den 9 juli år 2010.

Barnahus

Rapport från Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten från år 2008.

Hedersnormer och hedersrelaterat våld **TRÄFF**

Lätfattligt informationsmaterial från Rikspolisstyrelsen där även tvångsäktenskap omnämns. Skriften är från år 2009.

Utredningsstrategier vid människohandel med barn

C-uppsats från år 2007.

Tidningen Länsmannen

Från år 2009. (Ingen information om giftermål mot den egna viljan.)

Tidningen länsmannen

Från år 2006. (Ingen information om giftermål mot den egna viljan.)

Äktenskap

Sökningen gjordes den 9 juli år 2010.

Polisinformation för nya invandrare

En allmän artikel från år 2010.

Hedersnormer och hedersrelaterat våld

Lätfattligt informationsmaterial från Rikspolisstyrelsen där även tvångsäktenskap omnämns. Skriften är från år 2009.

Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp

Statens offentliga utredningar 2010:15.

Rikspolisstyrelsens författningssamling

Från år 2010.

Länsmannen

Pdf från polismyndigheten i Västra Götaland från år 2005.

Länsmannen

Pdf från polismyndigheten i Västra Götaland från år 2006.

Hedersrelaterat våld

Sökningen gjordes den 27 juli.

Hedersnormer och hedersrelaterat våld **TRÄFF**

Lättfattligt informationsmaterial från Rikspolisstyrelsen där även tvångsaktenskap omnämns. Skriften är från år 2009.

Samarbete för att upptäcka hedersbrott

Debattartikel. Publiceringsår framgår inte.

Projekt mot hedersvåld sprids i landet

En artikel som handlar om samarbetsprojektet Kärleken är fri. Bland annat polis, socialtjänst och tjejjourer samarbetar för att informera unga i skolan. Där finns dock länkar till Rädda Barnens hemsida där det går att ladda ned ett metodmaterial och en film att använda i skolan. Artikeln är publicerad år 2010. Det finns länkar till en handbok och en utbildningsfilm som Rädda Barnen tagit fram med stöd av Länsstyrelsen i Östergötland och Rikspolisstyrelsen.

Det handlar om kärlek sprids nationellt

Pressmeddelande om ovanstående projekt publicerat år 2009.

Projektet "Det handlar om kärlek" sprids nationellt

Nyhet från år 2009.

Slutrapport med bilagor, brott i nära relationer

Rapport från Rikspolisstyrelsen år 2010

Brott i nära relationer

Artikel om brott i nära relationer. Datum och år för publicering saknas. Om handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Rapporter **TRÄFF**

Rikspolisstyrelsens rapporter och utredningar i pdf-format. De är indelade ämnesvis. Under brott i nära relationer finns bland annat informationskriften Hedersnormer och hedersrelaterat våld, om brott i samkönade parrelationer och en handledning om kvinnlig könsstympning för polis och åklagare. Informationsmaterialet *Hedersnormer och hedersrelaterat våld* finns med här.

Brott i nära relationer

Artikel om brott i nära relationer. Datum och år för publicering saknas.

[Skolverket, www.skolverket.se](http://www.skolverket.se)

Tvångsaktenskap

Sökningen gjordes den 10 augusti.

Ingen sökträff

Barnäktenskap

Sökningen gjordes den 10 augusti.

Remissyttrande-visa yttrande-Skolverket

Skolverkets remissyttrande på Betänkandet Människohandel och barnäktenskap (SOU 2008:41)

Gift med tvång

Sökningen gjordes den 11 augusti.

Tvång löser inte problemet med skolk

Artikel från år 2008

Ökade befogenheter för studiero i skolan

Artikel från år 2007

Ämnestorget

Ämnestorget för naturvetenskap och teknik

Omhändertagande av vapen och andra föremål

Artikel granskad år 2009

Diskussionsforum för Estetiska programmet

Exempel och analys av några olika elevtexter

Miljögifter

Artikel granskad år 2009

Forum - Fortbildning för lärare

Forum för fortbildningssatsningen för lärare. Sista inlägg år 2007.

Läsa för lust och lärande - Litteraturdidaktik och pedagogisk bedömning

Granskad år 2007

Forum - Fortbildning för lärare

Forum för fortbildningssatsningen för lärare. Sista inlägg år 2007.)

Gift mot sin vilja

Sökningen gjordes den 12 augusti.

Nej till drogtester

Artikel från år 2005

Anmälningsskyldighet

Artikel om anmälningsskyldighet senast granskad år 2009.

Första omgången av nationella prov för årskurs 3 avslutade
Artikel granskad år 2009

Första omgången av nationella prov för årskurs 3 avslutade
Artikel granskad år 2009

Inspiration
Artikel om Saperemetoden granskad år 2008
Stort intresse för avknoppning

Artikel granskad år 2008

Elevunderlag viktigt vid avknoppning

Artikel granskad år 2007

SKOLFS
En förordning om kursplaner för grundskolan. SKOLFS 2000:135

SKOLFS
En förordning om kursplaner för grundskolan. SKOLFS 2000:135

SKOLFS
En förordning om kursplaner för grundskolan. SKOLFS 2000:135

Hedersrelaterat våld
Sökningen gjordes den 12 augusti.

Ny kunskapsöversikt om hedersrelaterat förtryck
Artikel från år 2010.
Hjälp att möta hedersrelaterat förtryck

En artikel om en kurs. Artikeln är från år 2010.

Hjälp att möta hedersrelaterat förtryck

Artikel om en kurs. Artikeln är från år 2010.

Film: Hur kan skolan möta unga som lever i en hederskultur

Film med intervjuer från en konferens om hedersrelaterad problematik. Skolverkets nyhetsbrev 2009.

Film: Hur kan skolan möta unga som lever i en hederskultur

Film med intervjuer från en konferens om hedersrelaterad problematik. Skolverkets nyhetsbrev 2009.

Film: Hur kan skolan möta unga som lever i en hederskultur

Film med intervjuer från en konferens om hedersrelaterad problematik. Skolverkets nyhetsbrev 2009.

Jämställdhet och hedersrelaterat förtryck i skolans värld, 7,5 hp

Information om kursen Jämställdhet och hedersrelaterat förtryck i skolans värld. Artikel senast granskad år 2010.

Hjälp att möta hedersrelaterat förtryck

Artikel om en kurs. Artikeln är senast granskad år 2010.

Publikationer TRÄFF

Publikationer till stöd för arbetet med hedersrelaterad problematik. Bland annat material från bokboxen hedersord där det exempelvis finns material riktat till rektorer. Ytterligare material är bland annat: *Starkare än du tror*, om värdegrundsarbete internt på skolan riktat till skolläda och lärare. Materialet är gjort av Myndigheten för skolutveckling.

Hedervärt- att arbeta med ungdomar om heder, material tänkt att användas i värdegrundsarbete i skolan. För diskussion bland personal och elever. Materialet är gjort av kvinnoforum.

Om våld i hederns namn Till tjänstemän och arbetsgivare inom bland annat skola, socialtjänst och polisen i Östergötland. Från Länsstyrelsen i Östergötland.

Förtryck och våld i hederns namn Till samhällsorganisationer som möter unga. Från Länsstyrelsen i Västmanland.

Handbok i hedersproblematiken, om hur skola och socialtjänst kan agera. Från Länsstyrelsen i Blekinge.

Reportage

Reportage om jämställdhetsarbete

Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

Tvångsäktenskap

Sökningen gjordes den 11 augusti år 2010.

Frihet och familj - En uppföljning av skyddade boenden för personer som hotas av hedersrelaterat våld.

En rapport från år 2007.

Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Rapport från Länsstyrelsen i Östergötland år 2008

Om våld i hederns namn TRÄFF

En handbok om arbetet mot hedersrelaterat våld från Länsstyrelsen i Östergötland. I första hand riktar den sig till tjänstemän och arbetsgivare inom skolan, socialtjänsten och polisen. Rapporten publicerades på socialstyrelsens hemsida år 2009.

Frihet och familj

En rapport från Socialstyrelsen som är från år 2007

Insatser mot hedersrelaterat våld – resultatutvärderingar i andra länder

En rapport från Socialstyrelsen från år 2006.

Insatser mot hedersrelaterat våld – resultatutvärderingar i andra länder

En rapport från Socialstyrelsen från år 2006.

Våld och övergrepp

Lagar, regler, metoder med mera. Bland annat en artikel om våld mot närstående och hedersrelaterat våld. Inget metodmaterial som enbart handlar om giftermål mot den egna viljan.

Frihet och ansvar

En rapport från socialstyrelsen från år 2007

2002-107-7

Förbättringar i mottagandet av barn från annat land som kommer till Sverige utan

medföljande legal vårdnadshavare (s.k. ensamkommande barn) Redovisning av
regeringsuppdrag. Rapporten är från år 2002.

Att utveckla en handlingsplan i skolan

Från Länsstyrelsen i Östergötland. Publicerad på Socialstyrelsens hemsida år 2009.

Barnäktenskap

Om våld i hederns namn **TRÄFF**

En handbok om arbetet mot hedersrelaterat våld från Länsstyrelsen i Östergötland. I första hand riktar den sig till tjänstemän och arbetsgivare inom skolan, socialtjänsten och polisen. Rapporten publicerades på Socialstyrelsens hemsida år 2009.

Att utveckla en handlingsplan i skolan

Från Länsstyrelsen i Östergötland. Publicerad på Socialstyrelsens hemsida år 2009.

Äktenskap

Sökningen gjordes den 11 augusti år 2010.

SOSFS 1997:15 (Grundförfattning) Tillämpning av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Ska handläggare påtala misstanke om funktionsnedsättning?

Etisk frågeställning handlagd år 2008.

Faderskap

En sida med länkar till regler, lagar, metoder med mera om faderskap.

Berätta för anhöriga om kärleksrelation på äldreboende?

Etisk frågeställning handlagd år 2007.

Transsexuella och övriga personer med könsidentitetsstörningar - Rättsliga villkor för fastställelse av könstillhörighet samt vårdstöd.

En rapport från Socialstyrelsen år 2010.

SOSFS 2004:16 (Senaste lydelse) Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2004:16) om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap

SOSFS 2004:16 (Senaste lydelse) Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2004:16) om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap

Vem ska bli far

Etisk frågeställning från år 2010

SOSFS 2007:5 (Ändringsförfattning) SOSFS 2007:5

Socialstyrelsens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (SOSFS 2004:16) om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap

Ska beteende som uppkommer på grund av demenssjukdom anses naturligt?

Etisk frågeställning handlagd år 2009.

Gift mot sin vilja

Tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Hur få en duschvägrare att tvätta sig?

Etisk frågeställning handlagd år 2007.

Väger dotters eller makens åsikt tyngst i handläggaren?

Etisk frågeställning handlagd år 2008.

Mitokondriella sjukdomar, en översikt

En artikel som hör till en kunskapsbas om ovanliga diagnoser.

Miljöhälsorapport 2009

Vårdnad, boende, umgänge

Samlad sida med länkar till lagar, regler och metoder om vårdnad, boende och umgänge.

Berätta för anhöriga om kärleksrelation på äldreboende?

Etisk frågeställning handlagd år 2007.

Ändringsföreskrift SOSFS 2006:10 Socialstyrelsens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (SOSFS 2002:13) om assisterad befruktning

Hur hantera mamma som ska flytta hem men skrämmer dotter?

Etisk frågeställning handlagd år 2008.

Ändringsföreskrift SOSFS 1998:3 Socialstyrelsens allmänna råd om bemötande av patienter som relaterar sina besvär till amalgam och elektricitet

Hedersrelaterat våld

Hedersrelaterat våld, artikel TRÄFF

Samlad sida om metoder, tillsyn och uppföljning. Innehåller metodmaterialet *Om våld i hederns namn* samt *Samverkan mot hedersrelaterat våld i Östergötlands län*.

Frihet och familj- En uppföljning av personer med skyddade boenden för personer som hotas av hedersrelaterat våld

En rapport från Socialstyrelsen som är från år 2007.

Frihet och ansvar – En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma - Allmänna tendenser med fördjupad analys kring utsatthet för kränkande behandling, hot och/eller våld, särskilt hedersrelaterat våld från nära anhöriga.
En rapport från socialstyrelsen från år 2007

Samverkan mot hedersrelaterat våld – ett metodstöd för berörda verksamheter TRÄFF Hur kan myndigheter och organisationer stödja varandra för att möta individer utsatta för hedersrelaterat våld? En rapport från Länsstyrelsen i Östergötland som vänder sig till verksamheter som möter eller kan komma att möta individer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Saknas årtal.

Uppföljning av medel för insatser mot hedersrelaterat våld. Delrapport avseende medel till länsstyrelserna 2004–2005

Rapport från Socialstyrelsen år 2006.

Nationellt konsultativt stöd för socialtjänst och andra verksamheter i arbetet mot hedersrelaterat våld TRÄFF

Rapport från Socialstyrelsen och Länsstyrelsen år 2005.

Förbättrat kunskapsstöd till arbete mot våld i nära relationer

Nyhet publicerad den 7 juni 2010

Utvärdering av nationella projekt mot hedersrelaterat våld och förtryck.

En rapport från Länsstyrelsen i Östergötland år 2008.

Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld-Meddelandeblad

Meddelandeblad från Socialstyrelsen från december år 2009

BILAGA 3

Användbarhet på internet

Det går inte att köpa en placering i träfflistan vid sökning på ett ord i en sökmotor som exempelvis Google. Däremot går det att köpa reklamfinansierad plats, så kallade sponsrade länkar. Vad det kostar beror på hur kommersiellt ordet som du vill köpa är. När du köper ett ord fungerar det som en auktion. Ordet begagnade bilar är troligtvis dyrt medan ord som exempelvis tvångsäktenskap eller tjejjour troligtvis är billigare eftersom de orden inte är efterfrågade av lika många.

För att ett ord ska komma högt upp i en sökmotor är det bra om webbredaktören som skriver en artikel på internet ser till att ha ordet i artikelrubriken. Att feta ordet i artikeln och att ha det i flera rubriker i artikeln kan också öka träffbarheten i sökmotorer. Det är dessutom fördelaktigt om det ingår i titeln på själva webbsidan (det som syns i fönstrets övre del).

En enkel grundregel för förbättrad sökbarhet är att skriva en relevant och korrekt text där läsaren står i fokus. Väljer Dagens Nyheter att länka till en text viktas en sökmotor som exempelvis Google det högre än om en privat blogg gör det.²

Eftersom unga personer troligtvis inte söker på det politiskt korrekta ordet är det ur användbarhetssynpunkt alltid bäst att använda de ord som ungdomar kan tänkas söka på.

Exempel: Ungdomsstyrelsen använder begreppet Gift mot sin vilja. Det beror på att ett arrangerat äktenskap inte behöver vara ett så kallat tvångsäktenskap. Vanor och traditioner skiljer sig åt runt om i världen. Många gifter sig genom arrangerade äktenskap.

Vill man använda ett politiskt korrekt ord kan det vara smart att ändå nämna det mindre korrekta ordet i artikeln. Den sista augusti hamnade artikeln *Ungdomsstyrelsen: Studie om arrangerade äktenskap mot någons vilja* högt upp i Googles träfflista. Om Ungdomsstyrelsen vill öka chanserna för att den artikeln ska komma upp även om en person söker på ordet tvång skulle vi någonstans i artikeln ha kunnat skriva: Att bli gift mot sin vilja kan med ett mer laddat ord ibland kallas för tvångsäktenskap. Då ökar alltså chanserna för att artikeln kommer upp när en person söker på tvångsäktenskap på Google.

Många webmasters och webbredaktörer kan påverka sökorden på sin egen sajt. En redaktör på ungdomsmottagningen på internet kan exempelvis se till att artikeln *Rädd för att bli tvingad att gifta sig* blir sökbar på sajten www.umo.se även om en ung person skulle söka på ett relaterat ord.

² Källor: Magnus Nilsson webmaster på Ungdomsstyrelsen och Andreas Melin, användbarhetsexpert på Ungdomsmottagningen på internet.

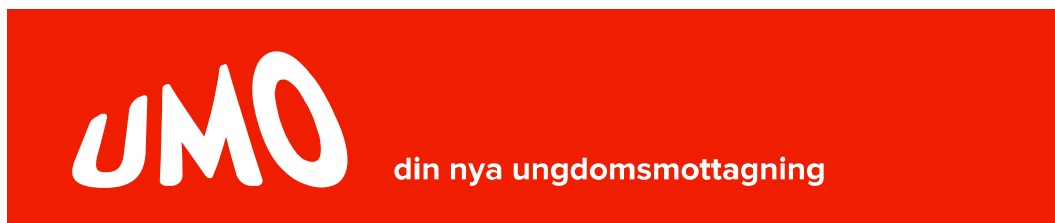
Några av de unga som Ungdomsstyrelsen har intervjuat har svarat på vilket ord som de skulle söka på i en sökmotor om de var rädda för ett giftermål mot den egna viljan. Exempel på ord som de nämnde är: kvinnans rättigheter, kvinnojour, heder, socialtjänst, polis och föreningar i allmänhet.

Det finns också möjligheter att annonsera på Facebook. I högermarginalen när du går in på en Facebook-profil finns det klickbar information om hur du köper en annonsplats. Det går dessutom att bestämma vilka som ska se annonsen, till exempel kvinnor 15-25 år i småstäder.³

³ Källor: Magnus Nilsson webbmaster på Ungdomsstyrelsen och Andreas Melin, användbarhetsexpert på Ungdomsmottagningen på internet.

BILAGA 4

UMO:s brev till ungdomsmottagningar.

2010

UMO-info nr 4 Stockholm den 8 juni

Hej!

I din hand håller du det fjärde numret av UMO-info som är ett informationsbrev till alla ungdomsmottagningar i Sverige. Med UMO-info vill vi informera dig som jobbar på en ungdomsmottagning om det som händer på UMO. Hör gärna av dig med förslag, idéer och frågor som rör vårt gemensamma uppdrag – att unga ska få svar på sina frågor och funderingar som rör sex, hälsa och relationer. Du når oss enklast genom att skicka ett mejl till info@umo.se. Vill du ha UMO-info direkt i din egen e-postlåda? Skicka i så fall bara din mailadress till oss på info@umo.se.

Nästa nummer av UMO-info kommer i slutet av augusti. Vi på UMO tackar för ett bra samarbete och önskar dig en skön sommar!

Aktuellt från Fråga UMO

Öppettider under sommaren

I sommar kommer Fråga UMO att vara stängt mellan vecka 27 och 31.

Just nu får Fråga UMO många frågor om...

Just nu är det många tjejer som frågar om blödningar under första kartan när de börjar med p-piller. Vid nybesök i samband med p-pillerförskrivning kanske det därför kan vara värt att lägga lite extra tid på att informera om att det kan bli så i början och vad det beror på. Ni får givetvis även gärna tipsa om att man kan gå in och läsa på UMO om det dyker upp frågor efter att man börjat med p-piller.

Tjeizonens chatt har sommaröppet

Tjeizonen är en ideell förening och vänder sig till tjejer mellan 12 och 25 år med stödsamtal, chatt, mailstöd, mentorer och "storasystrar".

Tjeizonen vill via UMO-info meddela att de för första gången fått medel för att kunna hålla mail och chattjour öppna hela sommaren, söndag till torsdag den 21 juni till 12 augusti.

Några exakta öppettider är ännu inte satta, men det kommer att röra sig om ca 6 timmar/dag, troligtvis ett förmiddagspass, ett eftermiddagspass och ett på kvällen. Bifogat i kuvertet finns ett anslag som ni kan sätta upp på mottagningen för att informera besökarna om detta.

Att bli gift mot sin vilja

Inför sommaren ger Utrikesdepartementet, UD, tips till den som ska resa utomlands och är orolig för att bli illa behandlad av hedersskäl, tvingad att stanna kvar i utlandet eller att bli gift mot sin vilja. På UMO kan man läsa mer om vad UD rekommenderar om man känner en oro inför resan och vad man kan göra innan man reser, men också om man väl reser och råkar illa ut.

Gå gärna in och läs mer på UMO på <http://www.umo.se/Nyheter/Orolig-for-hedersbrott-utomlands/> och på Regeringens hemsida under <http://regeringen.se/sb/d/12650>.

Vill du veta mer om hedersrelaterat våld och förtryck och olika myndigheters ansvar - läs mer på www.hedersfortryck.se (Länsstyrelsen i Östergötland håller i den)

Titta också på brottsrummet www.brottsrummet.se där det finns case som man kan göra tillsammans med unga som blivit drabbade av brott, t.ex. misshandel av pojkvän, utsatt för hedersrelaterat våld, samt fakta och intervjuer.

Nytt material

Vi har nu publicerat flera faktatexter och reportage på temat neuropsykiatriska funktionsnedsättningar:

- ▶ Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- ▶ Adhd
- ▶ Adhd – stöd och hjälp
- ▶ Aspergers syndrom
- ▶ Aspergers syndrom – stöd och hjälp
- ▶ Tourettes syndrom
- ▶ Carolina: "Jag är inte som alla andra, men det är ingen annan heller."
- ▶ För Marie var det positivt att få en diagnos
- ▶ Det här innebär Aspergers syndrom för mig
- ▶ Om att få veta att jag har Aspergers syndrom
- ▶ För att göra vardagen lättare
- ▶ Om andra kunskap
- ▶ Tips från unga med adhd och Aspergers syndrom

Namnbyten

Ni som varit inne på UMO den senaste tiden har kanske märkt att två av flikarna har bytt namn. Det är fliken **Jag** som tidigare hette **Identitet** och fliken **Att ta hjälp** som tidigare hette **På ungdomsmottagningen**. Anledningen till att vi har bytt namn är för att innehållet under flikarna har och ytterligare ska breddas vilket de nya namnen ger utrymme för. Om ni har egna sidor som länkar till material som ligger under dessa flikar kan det vara bra att se över det så att länkarna fungerar.

Hitta till Ungdomsmottagningen

För att unga lättare ska hitta till ungdomsmottagning har vi nu lagt till en karta på varje mottagnings egen sida. Kartan visar besöksadressen och sedan har vi på UMO lagt in koordinaterna för vart pilen i kartan skall visa. Det är mycket jobb med att se till att det blir rätt och vi vill nu be dig att gå in på just er mottagning och kontrollera att uppgifterna stämmer.

Kartan levereras av Google och vi kan inte ansvara för att själva kartmaterialet stämmer bara att kartnålen pekar rätt. Prova att zooma in i kartan med plus-knappen och se till att pilen pekar rätt.

Skulle något vara fel så skicka in korrekta koordinater (kan du få på t ex www.eniro.se, GPS-koordinater) eller en mer exakt besöksadress för oss att söka på.

Uppdatera era uppgifter!

Mottagningarnas egen sida på UMO

I UMO:s sökfunktion "Hitta din ungdomsmottagning" uppdaterar ni enkelt de uppgifter som gäller för just er mottagning. Eftersom många använder den här funktionen är det viktigt att uppgifterna är uppdaterade.

Så här går det till att uppdatera uppgifter:

- ▶ Skriv in namnet på ungdomsmottagningen i sökfältet "Hitta en ungdomsmottagning", som syns i högermarginalen på alla UMO-sidor.
- ▶ När ni är inne på er mottagning finns det längst ner på sidan länken "För mottagningar".
- ▶ När man klickar på länken kommer man till en inloggningssida. Alla har fått inloggningsuppgifter, men om de inte finns kvar kan man beställa nytt genom att skicka ett meddelande till info@umo.se och tala om vilken mottagning det gäller och att man vill ha ett nytt lösenord. Det tar mellan en till tre arbetsdagar. Om man beställer nya inloggningsuppgifter upphör de gamla att gälla.
- ▶ När man är inloggad syns mottagningens uppgifter i ett formulär. Uppdatera och fyll i så noggrant och komplett som möjligt. När uppgifterna är uppdaterad klickar man på "Spara". Uppgifterna skickas till UMO som godkänner dessa för publicering inom en till tre arbetsdagar.
- ▶ Om ni har en e-postadress som ni inte vill visa för användarna går den att dölja genom att klicka ur "Visas på webbplatsen". Det är dock viktigt att vi på UMO har tillgång till e-postadress till alla mottagningar, så passa på och lägg in den om ni inte gjort det.

UMO i sociala medier

Facebook

Nu finns UMO på facebook. Via UMO:s fanpage på facebook får man veta vad som händer på UMO.se, vi lägger ut kända personers spellistor på olika teman och man kan också titta på filmer från UMO. Tipsa gärna unga ni möter om att de kan bli UMO-fans!

Adressen till UMO:s facebookside är:

www.facebook.com/UMO.se

Youtube

Ni vet väl om att UMO:s filmer också finns på Youtube? Där kan man bland annat se filmer om de olika diskrimineringsgrunderna och filmen om hur man sätter på en kondom.

Adressen till UMO:s kanal på Youtube är:

www.youtube.com/user/UMOpunktSE

Trevlig sommar!

Nästa nummer av UMO-info kommer i slutet av augusti.

BILAGA 5

Rädd för att bli tvingad att gifta sig – UMO:s text

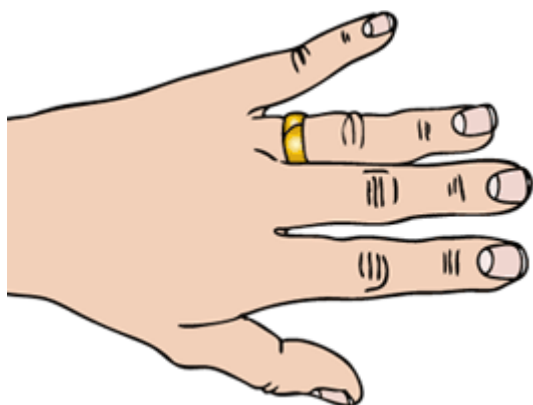
Att gifta sig ska vara ett eget val man gör, det står till och med i FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna som Sverige och de flesta andra länder i världen skrivit under. Men i verkligheten fungerar det inte alltid så. Om man är rädd och orolig för att man ska behöva gifta sig med någon mot sin vilja finns det hjälp att få.

Ur FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna

Artikel 16

1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

2. Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.

Vad kan man göra om man är rädd för att bli bortgift?

- Om man är utsatt för brott, till exempel att man blir slagen, hotad, tvingad eller instängd, och det är en akut situation ska man ringa polisen på 112. Om det inte är akut ringer man 114 14 för att komma till polisen. Om man är utomlands ringer man +46 77 114 14.
- Kontakta socialtjänsten i kommunen. När socialtjänsten har stängt under nätter och helger kan man kontakta socialjouren. Numret till socialtjänsten och socialjouren kan man hitta på kommunens hemsida eller genom en nummerupplysning.
- Om man inte vill gå till polisen eller socialtjänsten direkt kan man kontakta en frivilligorganisation eller en jourverksamhet som har erfarenhet av att jobba med unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja. Det finns verksamheter både för tjejer och killar. Dit kan man även höra av sig om man är transperson. Man kan välja om man vill mejla, ringa eller besöka organisationen. Man behöver inte säga vad man heter eller var man bor om man inte vill. En frivilligorganisation kan hjälpa en vidare och förklara vilka rättigheter man har och vad polisen och socialtjänsten kan göra för att hjälpa en. De kan också följa med till polisen eller socialtjänsten.

- Prata med någon som man litar på och be den personen hjälpa en med råd och att ta andra kontakter om man behöver det. Det kan vara en lärare, kompis förälder, kurator på skolan eller personal på en ungdomsmottagning. Om det är möjligt kan man försöka prata med sina föräldrar eller andra släktingar och förklara hur man känner och försöka övertala dem att vänta med giftermål.

Om man åker utomlands

Många giftermål sker utomlands. Om man tror att det finns risk för att man kommer att bli tvingad att gifta sig om man reser utomlands ska man försöka förhindra resan eftersom det är svårare för svenska myndigheter att hjälpa en när man är utomlands. För att få hjälp att förhindra resan kan man prata med en frivilligorganisation, polisen eller socialtjänsten.

Om man åker - några saker som kan vara bra att göra innan:

- Berätta för någon man har förtroende för om sin situation. Ge den personen kontakt- och adressuppgifter, kopia på sitt pass och datum när man ska komma tillbaka. Man kan även bestämma med personen att hon eller han ska ta kontakt med kommunen eller svenska ambassaden om man inte är tillbaka eller inte har hörts av vid ett bestämt datum.
- Ta med telefonnummer och e-postadress till den person på socialtjänsten eller polisen som man har pratat med, eller till någon kontaktperson i Sverige som man kan lita på.
- Ta med mobil och ett extra simkort till den.
- Skriva ner eller lära sig telefonnummer och e-postadress till svenska ambassaden eller konsulatet i landet man reser till.
- Skriva ner kontaktuppgifter till släktingar eller vänner i landet man åker till, som man tror kan vara beredda att hjälpa en.
- Skaffa information om vilka lagar som gäller för exempelvis äktenskap och vilken hjälp man kan få i det land man ska resa till. Man kan ringa till utrikesdepartementet eller till en frivillig organisation.

Vilken hjälp kan man få av svenska myndigheter utomlands?

Om man är svensk medborgare, flykting eller statslös och bor i Sverige kan man få hjälp av svenska ambassader och konsulat när man är utomlands. Om man befinner sig i en nödsituation, till exempel om man utsätts för hot eller våld, tvingas att gifta sig eller tvingas vara kvar i ett annat land utan pass eller biljett hem kan svenska ambassader och konsulat hjälpa till att:

- ge råd och stöd.
- kontakta anhöriga eller lösa andra problem.
- kontakta en försvarsadvokat, läkare eller tolk.
- ordna ett provisoriskt eller ordinarie pass.
- låna ut pengar för att man ska kunna resa till Sverige.

Men ibland kan det vara svårt att få hjälp, till exempel om lagen är annorlunda i det land man befinner sig i. Om man är medborgare både i Sverige och i det land man reser till, räknas man i det landet som medborgare där och då kan det vara svårt för svenska utrikesdepartementet, ambassader och konsulat att hjälpa till eftersom de då måste arbeta efter det landets lagar och regler. Något som är ett brott i Sverige behöver inte vara ett brott i ett annat land. Och om det andra landets myndigheter inte vill samarbeta kan det därför vara svårt för utrikesdepartementet att hjälpa till så att man till exempel kan ta sig tillbaka till Sverige.

Kom ihåg, detta gäller enligt svensk lag!

- Man har alltid rätt att säga nej till giftermål om man inte vill gifta sig. Att hota eller tvinga någon, till exempel med våld, att gifta sig är olagligt.
- De två som gifter sig måste båda vara med vid bröllopet och ge sitt samtycke till att gifta sig.
- Svenska myndigheter kan vägra att erkänna ett utländskt äktenskap som ingåtts under tvång. Men har man redan gift sig är det ofta svårt att bevisa i domstol att det skedde under tvång. Därför är det viktigt att säga ifrån innan och att komma ihåg att man då har lagen på sin sida.
- Man måste vara 18 år för att få gifta sig, personer mellan 16 och 18 år kan få gifta sig men då krävs ett tillstånd från länsstyrelsen.
- Om man redan är gift med en person får man inte gifta sig med någon annan utan att först skilja sig.
- Är man redan gift kan man alltid skilja sig i Sverige, men det är inte säkert att det går att få en utländsk skilsmässa.

© Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:12

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-36-5

text Emma Welander

språkgranskning Linn Elgstrand

omslag Christián Serrano

distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm

webbplats www.ungdomsstyrelsen.se

e-post info@ungdomsstyrelsen.se

tfn 08-566 219 00, fax 08-566 219 98

UNGDOMSSTYRELSEN

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.
Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt
samarbete.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se